

Ondokuzmayıs Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Güzel Sanatlar Eğitimi
Anabilim Dalı

**İLKÖĞRETİM BİRİNCİ KADEME ÖĞRENCİLERİNE YÖNELİK
ÇOCUK HİKAYE KİTAPLARINDA GÖRSEL DÜZEN VE
TİPOGRAFİ**

Hazırlayan
Nilgün KARABÖLÜK EĞRİBEL

Danışman
Doç. İ. Halil TÜRKER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Samsun, 2013

Ondokuzmayıs Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Güzel Sanatlar Eğitimi
Anabilim Dalı

**İLKÖĞRETİM BİRİNCİ KADEME ÖĞRENCİLERİNE YÖNELİK
ÇOCUK HİKAYE KİTAPLARINDA GÖRSEL VE TİPOGRAFİ**

Hazırlayan
Nilgün KARABÖLÜK EĞRİBEL

Danışman
Doç. İ. Halil TÜRKER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Samsun, 2013

KABUL VE ONAY

Nilgün KARABÖLÜK EĞRİBEL tarafından hazırlanan “İlköğretim Birinci Kademe Öğrencilerine Yönelik Çocuk Hikaye Kitaplarında Görsel Düzen ve Tipografi” başlıklı bu çalışma, 31/01/2013 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda, oybirliğiyle başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Çalışması olarak kabul edilmiştir.

Başkan :

Üye :

Üye :

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylım.

/ /2013

Prof.Dr. Mehmet AYDIN

Müdür

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Hazırladığım Yüksek Lisans tezinin proje aşamasından sonuçlanmasına kadar olan süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet ettiğimi, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlâk ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu taahhüt ederim.

31/ 01/2013

Nilgün KARABÖLÜK EĞRİBEL

TÜRKÇE ÖZET

Öğrencinin Adı-Soyadı	Nilgün KARABÖLÜK EĞRİBEL
Anabilim Dalı	Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı
Danışmanın Adı	Doç. İ.Halil TÜRKER
Tezin Adı	İLKÖĞRETİM BİRİNCİ KADEME ÖĞRENCİLERİNE YÖNELİK ÇOCUK HİKAYE KİTAPLARINDA GÖRSEL DÜZEN VE TİPOGRAFI

ÖZET

Bu çalışma “İlköğretim Birinci Kademe Öğrencilerine Yönelik Çocuk Hikaye Kitaplarında Görsel Düzen ve Tipografi” kapsamında ele alınmıştır. Araştırma sürecinde okul kitaplıklarından seçilen 9 adet resimli çocuk hikaye kitabının incelenmesi için sorular hazırlanmıştır. Alanında uzman yazar çizer ve akademisyenlerin bu sorulara verdikleri yanıtlar spss programında karşılaştırılmış ve anlamlı farklılıklar ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda çocuk hikaye kitaplarında kullanılan resimlerin nasıl olması gerektiği, işlevleri, kitabın fiziksel özellikleri, yazı karakteri seçimi ve çocuğun kitapla olan ilişkisi incelenmiştir. Ayrıca araştırmanın amacı doğrultusunda ilköğretim birinci kademe öğrencilerine yönelik değerlendirme için seçilen çocuk hikaye kitaplarının uzmanlar tarafından değerlendirilmesi ile ortaya çıkan sonuçlarından bahsedilmektedir. Bu bağlamda, çocuklar için yazılan resimli hikaye kitaplarının tasarım, dil ve anlatım, ebat gibi biçimsel özelliklerinin ve görsel tasarım ilkelerinin dikkate alınarak, çocuklara en uygun hikaye kitabı yazımı ve tasarımı ile ilgili bir komisyon kurulmasının sağlanmasına yönelik öneriler sunulmuştur. Profesyonellerce yazılmış, uzmanlar tarafından çizilmiş, yaratıcı grafik tasarımcılar tarafından düzenlenmiş, pedagoğ tarafından onaylanmış, çocukların hayal dünyalarını geliştirici, yaş düzeylerine uygun, fiziksel ve zihinsel gelişimlerini tamamlamalarına destek olan hikaye kitaplarının basılması hedeflenmektedir.

Çocuk hikaye kitaplarının sayısı her geçen gün artmaktadır. Alanla hiçbir ilgisi olmayan biriside istediği kitabı yazıyor. Olayın ticari boyutunun verimliliği pek çok ilgisiz kişiyi bu alana yönlendirmektedir.

Araştırmada ‘‘Çocuk ve Kitap’’ bölümünde; eğitimde kitabın yeri ve önemi, çocuk kitaplarının çocuğun gelişim sürecine etkileri, çocuk resminin gelişim basamakları, resimli çocuk kitaplarının hedefleri, kitap tasarımında değerlendirme kriterleri, çocuk yayınlarının tasarım özellikleri ele alınmaktadır. ‘‘Çocuk Hikaye Kitaplarında Görsel Düzen’’ bölümünde; görsel unsurların sayfada kullanımı, boyut, kapak ve sayfa tasarımı, kağıdın cinsi, cilt, resimlemeler, kompozisyon, renk seçimi, resim ve metin ilişkisine yer verilmektedir. ‘‘Tipografi’’ bölümünde; tipografinin özellikleri, tipografinin sayfa içinde kullanımı, harfler ve yazı karakteri seçimi ele alınmıştır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre tasarım ilkeleri ve uzmanların görüşleri doğrultusunda araştırmanın örneklemini oluşturan dokuz resimli çocuk hikaye kitabı, belirlenen ölçütlere göre incelenmiştir.

Anahtar Sözcükler

Çocuk edebiyatı, çocuk hikaye kitapları, hikaye kitabı resimlemeleri, görsel düzen, tipografi.

ENGLISH ABSTRACT

Student's Name and Surname	Nilgün KARABÖLÜK EĞRİBEL
Department's Name	Fine Arts Education Department
Name of the Supervisor	Assistant Proffesor İ. Halil TÜRKER
Name of the Thesis	VİSUAL ASPECT AND TYPOGRAPHY IN CHILDREN'S STORY BOOKS FOR THE FİRST LEVEL OF PRİMARY SCHOOL STUDENTS.

ABSTRACT

This study has been examined in regards to the visual aspect and typography in children's story boks for the first level of primary school students. During the research process, questions have been prepared in order to examine 9 units illustrated children's story book chosen from school library. Responses of he author draws experts and scholars in this field to these questions, were compared in SPSS program and no significant differences emerged. In this respect,it has been inspected how should be the pictures and their functions in children's story books, book's physical property,choice of typeface and the child's relation with the book. Also,in accordance with the goal of the study,the results which emerge from primary school students' story books,chosen specifically to evaluate, are mentioned, when they have been evaluated by the authorities in this field. In this sense,recommendations have been made on establishing a commission to determine how to create and design the most suitable story book for children ,by considering the stylistic properties and visual design principles such as design, language and expression, and size. It is targeted that the story books which has been created by professionals, drawn by authorities, arranged by creative graphics designers, confirmed by pedagogue and are also suitable for their age level and triggering their imagination, helping them complete their physical and mental development, will be published soon.

The number of the children's story books on the market is increasing day by day. Someone who is not qualified to write a book in this field, can also attempt this. Many unqualified people tend to this field by considering its commercial dimension.

In this study, the role and the importance of the book on education, the influences of children's books to children's development process, developmental stages of children's picture, the aims of illustrated children's books, evaluation criteria on book design and lastly design features of children's publication have been inspected on "Child and Book" section. In the section about "Visual Aspect on Children's Story Books" it has been allocated for the usage of visual elements on the paper, size, cover and paper design, paper type, binding, illustrations, composition, determining of colour AND, correlation between picture and the text. In typography section, features of typography, the usage of typography on the page, letters and choice of typeface have been examined in detail.

According to findings, attained in this study; 9 children's story books, which constitute sample of the study, have been inspected in accordance with the design principles and reviews of authorities.

Key Words

Children's Literature, Children's Story Books, Story Book Illustrations, Visual Aspect, Typography.

ÖNSÖZ

Resimli çocuk kitapları, okul öncesi dönemden başlayarak çocuğun yaşamının her döneminde, eğitim ve öğretiminde çok etkili olmakla birlikte çocuğun fiziksel, ahlaki, dil, kişilik ve sosyal gelişimini de doğrudan veya dolaylı olarak etkilemektedir. Hikaye kitaplarının alanında uzman kişiler tarafından yazılmış olması, çocuk hikaye resimlemeleri alanında profesyonelleşmiş çizerler tarafından resmedilmesi, uzman grafikerler tarafından düzenlenmesi, pedagoğ tarafından onaylanmış kaliteli kitapların hazırlanması çocuğun gelişimi açısından önemlidir. Ebeveynlerin çocukların gelişim düzeylerini bilmek kaydıyla onları zamanında doğru kitaplarla karşılaştırmaları çocukların kitaplara olan sevgisini artırır. Çocukların kitaplara olan ilgileri her yaşa göre farklılık göstermektedir. Ancak önemli olan çocuklara kitapları sevdirmek ve okuma alışkanlığı kazandırılarak devamlılığını sağlayabilmektir. Bu da gerek içerik, gerek görsel düzenleme olsun kaliteli hikaye kitaplarıyla sağlanabilir.

Günümüzde çocuk yazını alanında eserler veren önemli çocuk yazarlarımız ve çizerlerimiz sayesinde çok daha iyi tasarlanmış, kullanılan resimlerin ve çizimlerin sanatçı duyarlılığıyla hazırlanmış, kâğıt kalitesi ve sayfa düzeninde belli bir kalite tutturulmuş, resim-metin ilişkisi iyi kurulmuş, görsel okumaya uygun resimli çocuk kitapları bulunmaktadır. Bu kitaplar çocukların dikkatini çekmekte, çocukları kitap okumak için heveslendirmektedir. Ne yazık ki ilköğretim okullarının kitaplıklarının bir çoğunda görsel düzenlemeden yoksun, nitelsiz, dil ve anlatım açısından çocukların yaş ve algı düzeylerine uygun olmayan hikaye kitapları bulunmaktadır. Bu konuda ebeveynlerin ve öğretmenlerin bilinçlendirilmesi, nitelikli, alanında uzman kişiler tarafından yazılmış, iyi tasarlanmış kitapların temini ile ilgili çalışmalar yapılmalıdır.

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından çocuk edebiyatı yazarları, çizerleri, uzmanlar, pedagoğ, çocuk psikoloğundan oluşan bir komisyon ile değerlendirmeler yaparak çocuklar için en uygun kitapları seçilebilir. Çocuk yayıncılığını ciddiye alan yayıncılar, bu alanda eğitim alan editörler ve grafik sanatçılarıyla çalışmaktadırlar.

Nilgün KARABÖLÜK EĞRİBEL

TEŞEKKÜR

Bu tezin oluŐumunda öncelikle, değerli görüş ve düŐüncelerinden yararlandığım, bilgisi ve yol göstericiliğiyle bana destek olan danıŐmanım Doç. İ. Halil TÜRKER'e, Yard. Doç Dr. Murat GÖKLAP' e özellikle sabrından dolayı, Prof. Dr. Ali GÜLTEKİN hocam' a sonsuz teşekkür ederim.

Desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen her zaman yanımda olan aileme ve eŐime.....

Nilgün KARABÖLÜK EĞRİBEL

İÇİNDEKİLER

Sayfa No.

KABUL VE ONAY.....	i
BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ.....	ii
TÜRKÇE ÖZET.....	iii
İNGİLİZCE ÖZET.....	v
ÖNSÖZ.....	vii
TEŞEKKÜR.....	viii
İÇİNDEKİLER.....	ix

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1 Problem.....	1
1.2 Alt Problemler.....	2
1.3 Araştırmanın Amacı.....	3
1.4 Araştırmanın Önemi.....	3
1.5 Sayıtlılar.....	4
1.6 Sınırlılıklar.....	4
1.7 Tanımlar.....	4
1.8 Araştırmanın Yöntemi.....	5
1.9 Araştırmanın Çalışma Gurubu.....	5
1.10 Araştırmanın Modeli.....	6
1.11 Veri Toplama Tekniği.....	6
1.11 Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması.....	6

İKİNCİ BÖLÜM ÇOCUK VE KİTAP

2.1 Eğitimde Kitabın Yeri ve Önemi.....	8
2.2 Çocuk Kitaplarının Çocuğun Gelişim Sürecine Etkileri.....	9
2.2.1 Çocuk Kitaplarının Çocuğun Dil Gelişimine Etkisi.....	9
2.2.2 Çocuk Kitaplarının Çocuğun Bilişsel Gelişimine Etkisi.....	10

2.2.3 Çocuk Kitaplarının Çocuğun Kişilik Gelişimine Etkisi.....	10
2.2.4 Çocuk Kitaplarının Çocuğun Toplumsal Gelişimine Etkisi	11
2.3 Çocuk Resminin Gelişim Basamakları	11
2.3.1 Karalama Dönemi (2-4 yaş)	12
2.3.2 Şema Öncesi Dönem (4-7 yaş)	14
2.3.3 Şematik Dönem (7-9 yaş)	15
2.3.4 Gerçeklik Dönemi (9- 11 yaş)	16
2.3.5 Mantık Dönemi (11-13 yaş)	17
2.4. Resimli Çocuk Kitaplarının Hedefleri.....	17
2.5. Kitap Tasarımında Değerlendirme Kriterleri	18
2.6. Çocuk Yayınlarının Tasarım Özellikleri	19

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÇOCUK HİKAYE KİTAPLARINDA GÖRSEL DÜZEN

3.1. Çocuk Hikaye Kitaplarında Görsel Düzen	21
3.1.1 Görsel Unsurların Sayfada Kullanımı.....	22
3.1.2 Büyüklük (Boyutlar)	24
3.1.3 Kapak ve Sayfa Tasarımı.....	24
3.1.4 Kâğıdın Cinsi	25
3.1.5 Cilt.....	26
3.1.6 Resimlemeler	26
3.1.7 Renk Seçimi.....	29
3.1.8 Resim Metin İlişkisi	30

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TİPOGRAFİ

4.1 Tipografinin Tanımı	32
4.2 Tipografinin Özellikleri.....	33
4.2.1 Anlaşılabilirlik (Readability)	33
4.2.2 Okunaklılık (Legibility)	35
4.3 Tipografinin Tasarım İçindeki Yeri ve Önemi.....	36
4.3.1 Harfler ve Yazı Karakteri Seçimi.....	36

BEŞİNCİ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

5.1 Alt Problemlere İlişkin Bulgular ve Yorumlar	39
5.1.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar	39
5.1.2 İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar	40
5.1.3 Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar	41
5.1.4 Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar	42
5.1.5 Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar	43
5.1.6 Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar	44
5.1.7 Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar	45
5.1.8 Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar	46
5.1.9 Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar	47
5.2. Resimli Çocuk Hikaye Kitaplarının Yorumları	48
5.2.1 Küçük Prensin Doğum Günü Adlı Çocuk Hikaye Kitabının Yorumu	48
5.2.2 Kardeşimin Sihirli Okulu Adlı Çocuk Hikaye Kitabının Yorumu	52
5.2.3 Pinokyo Adlı Çocuk Hikaye Kitabının Yorumu	55
5.2.4 Altın Yumurtlayan Tavuk Adlı Çocuk Hikaye Kitabının Yorumu	58
5.2.5 Padişahın Kayıp Kızları Adlı Çocuk Hikaye Kitabının Yorumu	61
5.2.6 Kurt İle Kuzu Adlı Çocuk Hikaye Kitabının Yorumu	64
5.2.7 Azat Kuşu Adlı Çocuk Hikaye Kitabının Yorumu	67
5.2.8 Küçük Mor Balık Adlı Çocuk Hikaye Kitabının Yorumu	70
5.2.9 Noktacık Adlı Çocuk Hikaye Kitabının Yorumu	73

ALTINCI BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuç ve Öneriler	78
EKLER	82
KAYNAKÇA	103

RESİMLER LİSTESİ

	Sayfa No.
Karalama Dönemi 3 yaş 1-2.....	12
Rhoda Kellog' un 20 temel karalama türü	13
Şema öncesi dönem 6 yaş	14
Şematik dönem 7 yaş	15
Gerçeklik dönemi 9 yaş	16
Küçük Prensin Doğum Günü (Kapak)	49
Küçük Prensin Doğum Günü (s 6)	50
Küçük Prensin Doğum Günü (s 14-15)	51
Kardeşimin Sihirli Okulu (Ön-Arka Kapak)	52
Kardeşimin Sihirli Okulu	53
Kardeşimin Sihirli Okulu	54
Pinokyo (Ön-Arka Kapak)	55
Pinokyo.....	56
Pinokyo.....	57
Altın Yumurtlayan Tavuk (Kapak)	58
Altın Yumurtlayan Tavuk (s 1)	59
Altın Yumurtlayan Tavuk (s 3)	60
Padişahın Kayıp Kızları (kapak)	61
Padişahın Kayıp Kızları (s 2)	62
Padişahın Kayıp Kızları (s 3)	63
Kurt İle Kuzu (Kapak)	64
Kurt İle Kuzu (s 2-3)	65
Kurt İle Kuzu (s 4-5)	66
Azat Kuşu (kapak)	67
Azat Kuşu (s 7)	68
Azat Kuşu (s 10-11)	69
Küçük Mor Balık (kapak)	70
Küçük Mor Balık	71
Küçük Mor Balık	72
Noktacık (Kapak))	73
Noktacık	74
Noktacık	75
Noktacık	76

TABLULAR LİSTESİ

	Sayfa No.
Yazar Çizer ve Akademisyenlerin Küçük Prensin Doğum Günü adlı Çocuk Hikaye Kitabına Bakış Açıklarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Bulguları	39
Yazar Çizer ve Akademisyenlerin Kardeşimin Sihirli Okulu adlı Çocuk Hikaye Kitabına Bakış Açıklarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Bulguları	40
Yazar Çizer ve Akademisyenlerin Pinokyo adlı Çocuk Hikaye Kitabına Bakış Açıklarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Bulguları	41
Yazar Çizer ve Akademisyenlerin Altın Yumurtlayan Tavuk adlı Çocuk Hikaye Kitabına Bakış Açıklarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Bulguları	42
Yazar Çizer ve Akademisyenlerin Padişahın Kayıp Kızları adlı Çocuk Hikaye Kitabına Bakış Açıklarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Bulguları	43
Yazar Çizer ve Akademisyenlerin Kurt İle Kuzu adlı Çocuk Hikaye Kitabına Bakış Açıklarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Bulguları	44
Yazar Çizer ve Akademisyenlerin Azat Kuşu adlı Çocuk Hikaye Kitabına Bakış Açıklarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Bulguları	45
Yazar Çizer ve Akademisyenlerin Küçük Mor Balık adlı Çocuk Hikaye Kitabına Bakış Açıklarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Bulguları	46
Yazar Çizer ve Akademisyenlerin Noktacık adlı Çocuk Hikaye Kitabına Bakış Açıklarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Bulguları	47

BİRİNCİ BÖLÜM

1.1. Problem

Bir ülkenin kültür seviyesini belirten en önemli yapıtlardan biri de çocuk kitaplarıdır. İlgili ve ihtiyaçlarını karşılayan, zihinsel ve duygusal gelişimine uygun özenle seçilmiş, dil ve anlatım yönünden iyi, kaliteli resimlenmiş hikâye kitaplarının çocukların beğenisine sunulması, onların okuma isteği ve alışkanlığı kazanmasını sağlayacaktır. Bu da nitelikli hikâye kitapları ile olabilir. Günümüzde çocuklara yönelik hazırlanmış birçok kitap bulunmaktadır. Tabii bunların ne kadarı çocuğun gelişimine uygun olduğu tartışmaya açıktır. Çocuklar için hazırlanan kitapların onların duygusal gelişimine uygun düzeyde olması gerekmektedir. Çünkü her yaşın kendine göre bir algı düzeyi vardır. Bu nedendir ki yazarın çocuğun dünyasını iyi tanıması ona göre yazması, çizerin çocuğun yaş ve ilgi alanlarına uygun metinleri destekleyen resimler çizmesi gerekmektedir. Çocukların her yönüyle sağlıklı bir birey olarak yetişmesi için en başta aileye, çevreye, sonra da radyo televizyon gibi iletişim araçlarına ve eğitim kurumlarına büyük sorumluluklar düşmektedir. Bu bağlamda, yazılı ve görsel anlatım aracı olarak çocuğa uygun yazılmış çocuk kitapları çok önemli bir işleve sahiptir.

Dilin anlatım olanaklarını, zenginliklerini, inceliklerini; kısaca dilin tüm özelliklerinin yansıtıldığı ve çocuğa uygun kurguların yer aldığı bu kitaplar, okulöncesi dönemden başlayarak ortaöğretim çağına kadar uzanan evrede çocuğun dilsel gelişiminin yanı sıra, bilişsel, duyuşsal, kişilik ve toplumsal gelişiminde de çok önemli bir etkiye sahiptir (Aslan, 2007: 189). Çocuk hikâye kitapları, çocukların temel bilgi, beceri ve alışkanlıklarını geliştirebilen en önemli araçlardan biridir. İyi tasarlanmış bir çocuk hikâye kitabı, çocuğun ilgisini çekmekte ve okuma alışkanlığı kazanmasını sağlamaktadır. Çocuğu kitap okumak için heveslendirmektedir.

Böylesine önemli bir dönemde çocukları etkileyecek kitapları yazmak, resimlemek ve yayımlamak "bilimsel bir sanat'tır". Yaratıcılığın yanında çocuğun özelliklerini bilmeyi de gerektiren bir uğraştır. Bunun birtakım kuralları vardır. Kitaplar o yaştaki çocukların görsel algılamaya, konuşma, kavrama yeteneklerini ve ruh dünyasını

bilerek hazırlanmalı, kitabın hem içeriğine hem görünüşüne önem verilmelidir (Nas 2004: 61).

Bu yüzden hikâye resimlemesi yapan çizer, çizimlerini hazırlarken, konuyu çocuğun yaş grubunu, ilgi, ihtiyaç ve beğenilerini göz önünde bulundurmalıdır. Ayrıca hikâye kitaplarının ucuz, kalitesiz kâğıda basılması, kitabın içeriği ile ilgisi bulunmayan şekilde tasarlanması da çocuğun kitap okumaktan uzaklaşmasına neden olabilir. Genel anlamda bakıldığında çocuk hikâye kitaplarının, içeriğini destekleyen resimlerin son derece amatörce yapılmış durağan resimlemeler olduğu, sayfa düzenlemelerinin ve seçilen yazı karakterlerinin gereği gibi incelenerek çocuğun algı düzeyine uygun tasarlanmadığı, tamamen ticari kaygıların ön planda tutulduğu gözlemlenmiştir. Söz konusu çocuk olduğu için, görsel açıdan hikâye kitapları resimlemesi, kullanılan renkler, seçilen yazı karakterleri, metin ile resimlerin uyumu, kompozisyon, kağıdın ölçüsü ve cinsi ayrıntılı bir biçimde incelenmelidir. Bu alanda uzman kişilerin çocuk edebiyatı yazarları, çocuk hikâye kitabı resimleyen çizerlerin değerlendirmesi sonucunda; çocukların algı düzeylerine uygun, çeşitli bilgi edinmelerini ve düşüncelerini sağlayacak, kendi kişilik ve sosyal yönlerini geliştirebilecekleri hikâye kitaplarının belirlenmesine çalışılmıştır.

Bu araştırmada, çocuk hikâye kitaplarında kullanılan resimlerin metinlerle ilişkisine bakılarak, resimlemeler, kullanılan yazı karakteri kapak, ebat, kağıdın cinsi yönünden çocukların algı düzeyine uygun olup olmadığının araştırılması uygun bulunmuştur.

1.2. Alt Problemler

- 1- Yazar, çizer ve akademisyenlerin “Küçük Prensin Doğum Günü” adlı kitaba ebat, sayfa yapısı, yazı karakteri, resimleme ve görsel düzenleme yönünden bakış açılarında anlamlı bir fark var mıdır?
- 2- Yazar, çizer ve akademisyenlerin “Kardeşimin Sihirli Okulu” adlı kitaba ebat, sayfa yapısı, yazı karakteri, resimleme ve görsel düzenleme yönünden bakış açılarında anlamlı bir fark var mıdır?

- 3- Yazar, çizer ve akademisyenlerin “Pinokyo” adlı kitaba ebat, sayfa yapısı, yazı karakteri, resimleme ve görsel düzenleme yönünden bakış açılarında anlamlı bir fark var mıdır?
- 4- Yazar, çizer ve akademisyenlerin “Altın Yumurtlayan Tavuk” adlı kitaba ebat, sayfa yapısı, yazı karakteri, resimleme ve görsel düzenleme yönünden bakış açılarında anlamlı bir fark var mıdır?
- 5- Yazar, çizer ve akademisyenlerin “Padişahın Kayıp Kızları” adlı kitaba ebat, sayfa yapısı, yazı karakteri, resimleme ve görsel düzenleme yönünden bakış açılarında anlamlı bir fark var mıdır?
- 6- Yazar, çizer ve akademisyenlerin “Kurt ile Kuzu” adlı kitaba ebat, sayfa yapısı, yazı karakteri, resimleme ve görsel düzenleme yönünden bakış açılarında anlamlı bir fark var mıdır?
- 7- Yazar, çizer ve akademisyenlerin “Azat Kuşu” adlı kitaba ebat, sayfa yapısı, yazı karakteri, resimleme ve görsel düzenleme yönünden bakış açılarında anlamlı bir fark var mıdır?
- 8- Yazar, çizer ve akademisyenlerin “Küçük Mor Balık” adlı kitaba ebat, sayfa yapısı, yazı karakteri, resimleme ve görsel düzenleme yönünden bakış açılarında anlamlı bir fark var mıdır?
- 9- Yazar, çizer ve akademisyenlerin “Noktacık” adlı kitaba ebat, sayfa yapısı, yazı karakteri, resimleme ve görsel düzenleme yönünden bakış açılarında anlamlı bir fark var mıdır?

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada, resimli çocuk hikâye kitaplarında kullanılan resimlerin biçim, renk, kompozisyon özellikleri ile yazının büyüklüğü, karakteri, satır boşluk düzeni, sayfa kenar boşluğu, sayfa ve kapak tasarımı gibi özellikleri incelenerek, resimli çocuk hikâye kitaplarının; çocuğun yaş grubuna uygun olup olmadığı, yazımından basımına kadar geçen süreçteki sorunların giderilmesi, sanatsal değer taşıyıp taşımadığının araştırılması ve çözüm önerileri getirilmesi amaçlanmıştır.

1.4. Araştırmanın Önemi

Bu araştırma günümüz eğitiminde önemli bir yer tutan resimli çocuk hikâye kitaplarında kullanılan resimlerin renk, biçim, kompozisyon unsurları dikkate alınarak, yazı karakterleri, harf boyutu, boşluklar ve sayfa düzenlenmesi gibi özelliklerin nasıl olması gerektiği konusunda bilgi vermesi açısından önemlidir.

Çocuk- kitap ilişkisinin başlamasında, okuma alışkanlığının oluşmasında resimlemelerin ve kullanılan yazı karakterinin, resim ve metinlerin birbiri ile uyumunun, sayfa düzeninin etkisi büyüktür. Çocuğun yaş ve gelişim düzeyine uygun resimlemeler, algı düzeyine uygun yazı karakteri seçimi çocukta okuma isteğini arttırıcı etki oluşturacaktır. Çocuk kitaplarının eğlendirici bir şekilde sunulması ve eğitici amaçla da çeşitli alanlarda farklı şekillerde kullanılması, o dönemdeki çocuğun daha kalıcı ve somut öğrenmesine yardımcı olacaktır. Bu nedenle, kitaplar seçilirken, her açıdan çocuğa uygunluğunun göz önünde bulundurulması önemlidir.

1.5. Sayıtlılar

Araştırma sürecinde yararlanılan kaynaklar, alan uzmanlarından elde edilen veriler geçerli ve güvenilir olduğu varsayılmaktadır.

Çocuklara yönelik resimli hikâye kitapları alanında uzman yazar, çizer ve akademisyenlerin hikâye kitaplarının biçimsel özellikleri, resimlemeleri, kullanılan yazı karakteri, dil- anlatım özellikleri ve görsel düzenlemelerin çocukların gelişim ve algı düzeylerine bağlı olarak uygunluğu ile ilgili yazar, çizer ve akademisyenlerin verdikleri bilgilerin doğru olduğu varsayılmaktadır. Anketten elde edilen bilgilerin araştırmanın amacına hizmet ettiği varsayılmaktadır.

1.6. Sınırlılıklar

Bu araştırma, günümüzde yayın hayatını sürdüren Samsun İl Merkezindeki Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ilköğretim okullarının kitaplıklarında bulunan 6-7-8 yaş grubuna yönelik seçilmiş dokuz adet resimli çocuk hikâye kitabının biçim, boyut, resimleme, yazı, görsel düzenleme açısından incelenmesi ile sınırlıdır.

1.7. Tanımlar

Espas: Satır aralarındaki boşlukların düzenlenmesidir.

Grid: Sayfa içerisinde kullanacağımız, fotoğraf, resim, yazı gibi elemanların yerleşiminde kolaylık sağlayan yatay ve dikey çizgilere grid (ızgara) denir (İstek, 2004: 99).

Hikâye: Bir olayın sözlü veya yazılı olarak anlatılmasıdır. Gerçek veya tasarlanmış olayları anlatan düz yazı demektir. (Şahin ve diğerleri, 2007:148).

İllüstrasyon (Resimleme):Verilmek istenen mesajı en kısa yolla anlatan görsel bir iletişim yöntemidir.

Punto: Bir harfin yukarı uzanan bölümünün en üstten, aşağıya uzanan bölümünün en alttaki gövde ölçüsüdür. En küçük tipografik ölçü birimi (Sarıkavak,1997: 19).

Tasarım: Zihinde canlandırılan biçimdir (<http://www.tdk.gov.tr>).

Tipografi: Tipografi; bütün baskı yazıları ve noktalama işaretlerinin sanatsal ve tasarıma dayalı özelliklerini ve üretim teknolojilerini konu alan bir uzmanlık alanı olarak kabul etmektedir (Becer, 1999:176).

1.8. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada nicel teknikler uygulanmıştır. Araştırma betimsel araştırma niteliğindedir. Bu yöntem olayların, objelerin, varlıkların, kurumların, grupların ve çeşitli alanların ne olduğunu betimlemeye, açıklamaya çalışan araştırmalar için kullanılır (Kaptan, 1998: 59). Ayrıca betimlemeli çalışmalar genelde verilen bir durumu aydınlatmak, standartlar doğrultusunda değerlendirmeler yapmak ve olaylar arasındaki olası ilişkileri ortaya çıkarmak için yürütülür (Çepni, 2007: 34). Bu tür çalışmalarla olayların “ne” olduğu betimlenmeye çalışılırken, mevcut olayın önceki olay ve koşullarla ilişkileri dikkate alınarak durumlar arasındaki etkileşim hedeflenir.

Bu yöntemeye dayanan araştırmalarda durum nedir? Nerdeyiz? Ne yapmak istiyoruz? Nereye, hangi yöne gitmeliyiz? Oraya nasıl gideriz? gibi sorulara içinde bulunduğumuz zaman dilimi içerisindeki verilere dayanılarak yanıtlar aranır (Kaptan, 1998: 59).

Bu çerçevede, Samsun İli İlkadım merkez ilçesindeki devlet okullarındaki resimli hikâye kitapları toplanarak; ebat, sayfa düzeni, resimleme, yazı gibi görsel düzenleme elemanlarını inceleyerek mevcut durumunun ne olduğu ve nedenlerinin hangi değişkenlerle ilişkili olduğunun ortaya çıkarılması hedeflenmiştir.

1.9. Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Türkiye’ de çocuk edebiyatı ve çocuk hikâye kitabı resimlemesi alanında basılı eserleri olan tanınmış 10 yazar, 7 çizer 8 akademisyenden oluşturmaktadır.

1.10. Araştırma Modeli

Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli; geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan birey, nesne, olay kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Köycü, 2007 ders notları).

1.11. Veri Toplama Tekniğı

Bu araştırmada, ilköğretim 6, 7 ve 8 yaş grubuna yönelik okulların kitaplıklarında bulunan resimli çocuk hikâye kitapları toplanmıştır. Bu hikâye kitapları kullanılan illüstrasyonlar, yazı karakteri, ebat, kağıt gramajları ve görsel düzenleme açısından tercih edilme durumlarına göre değerlendirilerek, örnekleme oluşturan dokuz adet hikâye kitabının biçim, görsel düzenleme yönünden incelenmiştir.

Araştırmada veri toplama yöntemi olarak, araştırmacı tarafından geliştirilen 3'l likert tipi ölçek kullanılmıştır. Hazırlanan lek ocuk kitapları alanında uzman yazarlar, çizerler ve akademisyenlerin görüşlerine sunulularak, gerekli bilgiler toplanmış ve son şekli verilmiştir.

İlgili Kitaplar, süreli yayınlar taranmış, internette var olan güncel kaynaklar edinilmiş, üniversitelerin yayınları takip edilerek makaleler ve var olan tezler de incelenmiş, konuyla ilgili uzman yazarlar, çizerler ve akademisyenlerin görüşleri ölçüt alınarak oluşturulacak anketler sonucunda edinilen bulgular yorumlanmıştır.

1. 11. Verilerin zm ve Yorumlanması

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen, Likert tipi 3'l eşit aralıklı ölçek kullanılmıştır.

Elde edilen veriler bilgisayar ortamına aktarılarak, analizlerinin yapılmasında SPSS 15.0 Windows paket programından yararlanılmıştır. Verilerin normal dağılım gösterdiği ve iki grubun karşılaştırılması gerektiği durumlarda bağımsız t testi, (Balcı,2005; Büyüköztürk, 2004). İki den fazla grubun karşılaştırıldığı ve her grubun bağımlı değişken üzerinde normal dağılım göstermesi durumunda One Way Anova testi kullanılmıştır (Büyüköztürk, 2004). Analizlerde anlamlılık düzeyi olarak 0.05 dikkate alınmıştır. Bu araştırmada; verilerin çözümlenmesinde, yüzde, frekans, standart sapma, ortalama ve tek yönlü varyans analizi istatistikleri yapılmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

ÇOCUK VE KİTAP

2.1. Eğitimde Kitabın Yeri ve Önemi

Çocuklar okulöncesi dönemden itibaren kitaplarla tanışır. Önceleri ninniler, masallar ve hikâyeler dinlemeye başlarlar. Büyük bir dikkatle dinlerler ve her defasında aynı masalı dinlemek isterler. “Masal tekerlemelerini anlamsız olmasına rağmen sevmeleri, uyaklı ve ritmik söz varlıklarına yakınlık duymalarından kaynaklanır” (Güleç, Geçgel, 2005: 117). Giderek çocuğun zekasını hayal dünyasını geliştirmesine yardımcı olur. Yazınsal metinler ihtiyaç haline gelir. Nitelikli sanatçı bakış açısıyla hazırlanan eserler çocuğun dili doğru kullanmasını sağlayacaktır. “2-4 yaşındaki çocuklar için kitabın bilinen en temel işlevi, onların kavramsal gelişim sürecine katkıda bulunmasıdır” (Sever, 2003:13). İlköğretim döneminde temel okuma becerisinin gelişmesine katkı sağlayacak, nitelikli, sanatsal değer taşıyan ilgi çekici kitaplar seçilmesi, ileriki yaşlarda okuma alışkanlığı edinmiş bir okur olarak yetişmelerine katkı sağlayacaktır. Kitaplar çocuğun dış dünyayla iletişim kurduğu bir araçtır. İçeriğinde bulunan resim ve metinlerle çocuğun hayal dünyasını, duyu ve düşüncelerini genişletir. “Sanatın bireysel ve toplumsal işlevlerinden etkili bir biçimde yararlanabilmek için, kişilerin erken çocukluk dönemiyle birlikte, anlam evrelerine uygun görsel, işitsel ve dilsel iletilerle beslenmesi gerekir” (Sever, 2003: 12). “Edebiyatı çocuğa sevdiren; kahramanları, coğrafyası, mekânları, dönemi, yaşama ve davranış biçimleriyle ilginç bir konu ekseninde sağlam kurgulanmış güçlü bir öyküdür. Öykü merak duygusunu tetikledikçe, okur metnin içine çekilir, ondan uzaklaşmak istemez. Çocuklar da yetişkinler gibi, basit olanı değil, ustaca anlatılanı sever” (Soysal, 2011: 231). “Çocukluk çağında edebiyatla kurulan yakınlık, çocuğun ileriki hayatına yön veren bakış zenginliğini, düşünme, görme imkânlarını sağlaması bakımından son derece önemlidir” (Çokum,1987: 316). “Çocukların yaş ve gelişim düzeylerine uygun kitapların seçimi ve kullanımı, çocuk kitap ilişkisi bağlamında çocuğun tüm yaşamını kuşatabilecek önemli bir işleve sahiptir” (Tür ve Turla, 1999: 28). Çocuğa yaş grubuna uygun olmayan kitapların sunulması yaşam boyu kitaplardan soğumasına neden olabilir. Çocuğun ilgi ve gereksinimlerinin iyi bilinmesi gerekmektedir. “Çocuklara, dil bilinci ve duyarlılığı edindirerek edebiyat dünyasının kapısını aralama, okuma istek ve alışkanlığı kazandırma gibi temel işlevleri de göz önüne alındığında, çocuk kitaplarının çocuğun eğitim yaşamında

önemli bir değişken olduğu gerçeği ortaya çıkar” (Sever, 2007: 12). Bozdağ’ a göre; çocuğa kendi kendini denetleme ve kendi iç dünyasının dışa yansımalarını kontrol altına alma ve dersler çıkarma yeteneği kazandırır. Üretkenliğine ve etkinliklerde bulunmasına alt yapı hazırlar. En önemlisi de dil gelişiminde önemli mesafeler aldırır. Çocuk için böylesine ciddi ve gerekli bir unsur olan çocuk edebiyat ürünlerinin belli başlı üç temel öğesi bulunmaktadır. Bunlar metin, dil ve resim. Bu üç öğenin birbiriyle uyumu ve içeriğiyle değerlenmektedir (Bozdağ, 2007: 81).Kullanılan renkler, kağıdın kalitesi, yazı karakteri seçimi, resim ve metinlerin birbiriyle uyumu, sayfa düzenlemesi çocukların algı düzeyine uygun olmalıdır. Kitabın konusu ve resimleri çocuğun ilgisini çekecek nitelikte olmalıdır. Bu yüzden çocuk kitabı yazar ve resimleyen sanatçılara büyük görevler düşmektedir.

Çocuğun gelişim evlerine baktığımızda kitapların ve resimlerin onlara nasıl katkıda bulunabileceğini görürüz. Bu nedenle çocuğa, yaşına uygun olarak resimli kitaplar verilmelidir. Resimlerde renk ve anlaşılabilirlik ise dikkat edilmesi gereken unsurlardandır. Çocuk kitaplarında, çocuğun yaşına ve seviyesine uygun bir dil kullanılmalıdır. Bu noktada çocuklar için çizen ve yazı yazar sanatçıların çocuklar kadar zengin bir hayal gücüne sahip olmaları önemlidir. Hikâyelerin konusu ve resimlerin anlatım gücü çocukların anlayışlarına göre ve ilgi çekici olmalıdır.

2.2. Çocuk Kitaplarının Çocuğun Gelişim Sürecine Etkileri

Çocuk kitapları çocuğun dil, bilişsel, kişilik ve toplumsal gelişimini etkilemektedir.

2.2.1 Çocuk Kitaplarının Çocuğun Dil Gelişimine Etkisi

Çocukların okuma alışkanlığı kazanabilmeleri ve dili doğru kullanarak kendilerini etkili bir biçimde ifade edebilmeleri için, özellikle tasarım, dil ve içerik yönünden zengin kitapların çocukların beğenisine sunulması gerekir. Kullanılan dilin yalın, anlaşılır olması, onları yeni bir kitap okumaya isteklendirir. “Bir çocukta dilin gelişiminde en önemli ölçütlerden birisi çocuğun sahip olduğu kelime dağarcığıdır. Kitaplar çocuğa dilini doğru ve gelişmiş bir biçimde kullanma fırsatı yaratmaktadır” (Dayioğlu, 2006: 769).“Gülten Dayioğlu’ na göre; nitelikli bir kitap çocuğun dilsel,

zihinsel ve ruhsal gelişiminde en önemli ve en etkin araçtır. Zihinsel besindir de denilebilir. Bedeni beslemek yeterli olmamaktadır. Okuldaki öğretim de tam donanımlı bir insanın yetişmesine yetmemektedir. Kitapla çocuğun eğitiminin sağlanması altyapısının oluşturulması gerekmektedir” (Dayıoğlu:06.01.2012). “Çocuklara kitap okumaları için zaman yaratılmalı ve yaptıkları konuşmalarda iyi bir dinleyici olunmalıdır. Evde çocuğa ait küçük bir kitaplığın oluşturulması, çocuğun kitaplarını burada koruması, çocuk kitap etkileşimi açısından çok önemlidir” (Sever, 2007: 36).

2.2.2 Çocuk Kitaplarının Çocuğun Bilişsel Gelişimine Etkisi

“Bilişsel gelişim, çocuğun, zihinsel beceri ve yeteneklerinde süreç içerisinde oluşan değişiklik anlamında tanımlanabilir” (Sever, 2007: 38). Çocuklar için, okuma yazma becerilerinin gelişimine katkı sağlaması açısından, kolayca okuyabilecekleri, metinlerin resimlerle desteklendiği kitaplar seçilmelidir. Seçilen kitaplar, biçim ve içerik özellikleriyle çocuğun algı düzeyine uygun olmalıdır. Bu kitaplarda çocuklar farklı olaylarla, kurgulamalarla karşı karşıya kalacaktır.

Çocukların okuduğu kitaplarla ilgili olarak olayları anlama, değerlendirme ve eleştirme becerileri, doğal tartışma ortamları yaratılarak değerlendirilmelidir. Çocukların okuduklarına ilişkin anlatmak istedikleri ilgi ile dinlenmeli; onlara yazma, resim yapma isteklerini uygulamaya sokabilecekleri ortamlar hazırlanmalıdır (Sever, 2007: 44).

2.2.3 Çocuk Kitaplarının Çocuğun Kişilik Gelişimine Etkisi

Oğuzkan çocuğun kişilik terimini 3 maddede açıklar. “1. Bireyin toplumsal çevresi içinde karşılaştığı ve edindiği izlenimlerle oluşturduğu davranış özelliği. 2. Bireyin ruhsal ve toplumsal tepkilerinin tümüne verilen ad. 3. Bir kimsenin kendine göre belirgin bir özelliği olması durumu” (Oğuzkan: 2001: 94). Bir bireyi diğerlerinden ayıran zihinsel, duygusal ve sosyal niteliklerin toplamı olarak tanımlanabilir. Çocukların kişilik gelişimlerini tamamlamalarında kitapların önemi büyüktür. Çocuklar, kitaplardaki kahramanların fiziksel ve ruhsal özelliklerini kendilerine model

olarak onlardan etkilenirler. Karakterlerden ve onların ilişkilerinden öğrendikleriyle insanı, doğayı ve yaşamı tanımaya ilişkin bir deneyim kazanırlar. Çocuk kitapları, insanların farklı özelliklerde olabileceğini sezinletir; değişik kültürdeki yaşamı ve insan ilişkilerini tanıtır. Çocukların yaşam çevrelerini genişletir, o çevrelerden sayısız duygu ve düşünce örnekleri ile buluşmasını sağlar. “Okuma eylemini alışkanlığa dönüştüren çocukların, kendilerini tanıma, başka insanlarla karşılaştırma, onlara benzeyen ya da onlarla ayrılan yanlarını görme denemeleri, onları kendi kişiliğini tanımaya, çevresindekilerin kişilikleri de anlamaya yönelik bir bilinçlenme sürecine sokar “ (Sever, 2007: 46- 4).

2.2. 4 Çocuk Kitaplarının Çocuğun Toplumsal Gelişimine Etkisi

Çevresini algılamaya başlayan her çocuk toplumsal sosyal bir varlık olarak kendini bulmaya başlar. Toplumlaşma, toplumun genel geçer değerlerinin kişiler tarafından kazanılması sürecidir. Kişilik gelişimi toplumsal bir çevrede oluşur. Bebek ilk toplumsal ilişkisini annesiyle kurar, çevresindekilerle (baba, kardeş, dede, nine v.b.) geliştirir, arkadaşları ile genişletir. Dilini öğrenip geliştirmesiyle çevresi ve arkadaşları ile ilişkilerini güçlendirir. Yaşadığı topluma uyum için gerekli olan toplumsal becerileri edinir (Sever, 2007: 44). Toplumun kültürünü yansıtan eserler ortaya konulduğu için çocuk yaşadığı toplumun insan ilişkilerini tanıyarak farklı kültürlerle karşılaştırma yapabilir. Çevresince kabul görülen tutum ve davranışları benimseyebilir.

2.3 Çocuk Resminin Gelişim Basamakları

Genel olarak gelişim (gelişme), döllenme ile başlayan ve yaşam boyu devam eden bir süreç olarak tanımlanır. Bu süreç içerisinde organizma dönemler halinde fiziksel ve zihinsel bir gelişim sergiler. Kaslarını kullanmaya başlamasıyla beraber kendisini ifade etmeye başlar. Sanatsal faaliyetlerinde belirgin değişiklikler görülür. Kağıda yapılan ilk işaret ve çizgi, giderek birer sanat evresine dönüşür ve gelişimini sürdürür (Yavuzer, 2005: 31). Çocuğun resimlerinde zaman içerisinde çizgisel gelişim dönemlerine uygun değişimler yaşanır. Bu değişim bedenen ve zihnen meydana gelen gelişmeye paralellik gösterir. Bu dönem şöyle açıklanır: Çocuğun bedensel,

bilişsel gelişimine paralel olarak sanatsal etkinliklerinde de bazı gelişim evreleri görülür ve bu gelişim süreç açısından düzenli bir gelişim göstermeyen, çizgisel (resimsel) gelişim basamakları, 2 yaşından ergenlik devresine kadar, yani 14 yaşına kadar devam eder. Fakat üstün ve geri zekalı çocukların dışındaki çocukların tümü genel gelişim evrelerinde olduğu gibi aynı dönemleri yaşadıklarından çizgisel gelişimlerinde de benzer özellikler göstermektedirler (Artut, 2006: 217).

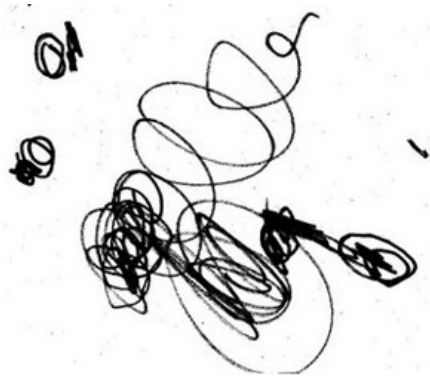
Avusturyalı ünlü sanat eğitimcisi Victor Lowenfeld' in gelişim evrelerine yaklaşımı ise, doğallık konusunda Gestaltçılarla (Britisch ve Amheim) aynı yöndedir. Lowenfeld, sanat yoluyla bireyin kendisini ifade etmesinin, sağlıklı bir duygusal gelişme açısından temel önemi olduğuna inanmıştır. Günümüzde en çok kabul gören yaklaşım Lowenfeld'in sıralamasıdır (Ayaydın, Vural, Tuna, Yılmaz, 2009:125).

Bu basamaklar şunlardır:

- Karalama Dönemi (2-4 yaş)
- Şema Öncesi Dönem (4-7 yaş)
- Şematik Dönem (7-9 yaş)
- Gerçekçilik Dönemi (9-12 yaş)
- Mantık Dönemi (12-14 yaş)

2.3.1 Karalama Dönemi (2-4 yaş)

Çocuğun ilk yıllarda kağıdın üzerine bilinçsizce bir takım çizgiler çizmesine karalama dönemi denilebilir. Çocuk bu dönemde parmaklarını iyi kullanamadığından çizgileri gelişigüzel tekrarlamaktadır.

Resim 1: Karalama Dönemi 3 yaş

Resim 2: Karalama Dönemi 4 yaş

Karalama dönemi 2-4 yaş arasını kapsar. Küçük kas gelişimine paralel olarak çocuk, çizimlerini denetim altına almaya başlar. Kellogg 1969 yılındaki çalışmasında; 1,5-2 yaş arasındaki çocukların ilk başlarda yaptıkları anlamsız karalamaların daha sonra düzenli şekiller haline gelerek ve aşamalı bir şekilde ayrıt edilebilir şekillere dönüşüp, sonra da ilk simgesel çizimlerin 3-4 yaşlarında çeşitli karmaşık şekillere dönüştüğünü ifade etmiştir (Artut, 2006: 225).

“Rhoda Kellogg, “Çocukların Sanatını Çözümleme” adlı yapıtında, 20 temel karalama türünden söz eder. Kellogg’ a göre, tek çizgi ya da çok çizgilerden oluşan bu karalama tekniklerinde temel ilke, göz kontrolü olsun ya da olmasın kendiliğinden yapılan bir hareketin ürünü olmalıdır “(Yavuzer, 2005: 34).

1. Karalama		Nokta vuruşlar
2. Karalama		Tek dikey çizgi
3. Karalama		Tek yatay çizgi
4. Karalama		Tek sağa sola yatay çizgi
5. Karalama		Tek kavisli çizgi
6. Karalama		Çok sayıda dikey çizgi
7. Karalama		Çok sayıda yatay çizgiler
8. Karalama		Çok sayıda çapraz çizgiler
9. Karalama		Çok sayıda eğri çizgiler
10. Karalama		Yarım eğri çizgi
11. Karalama		Eğri, bükük kapalı çizgi
12. Karalama		Zigzag veya dalgalı çizgi
13. Karalama		Tek ilmik çizgi
14. Karalama		Çok sayıda ilmik çizgi
15. Karalama		Spiral çizgi
16. Karalama		Üst üste binmiş dolgu çember çizgiler
17. Karalama		Üst üste binmiş çember çizgiler
18. Karalama		Ayrık dairesel çizgiler
19. Karalama		Tek kesilmiş çember
20. Karalama		Hatalı çember

Resim 3: Rhoda Kellogg’ un 20 temel karalama türü.

Bu evre boyunca yapılan karalamalar ve işaretler gelişimsel bir noktaya işaret eder. Çünkü çocuklar kağıt üzerindeki işaretlerini etraflarındaki dünyaya bağlayabilmektedirler. Bu yaşta çocuğun yaptığı resimler yetişkinler için bir anlam ifade etmese de çocuk, resmi üzerine konuşabilir (Malchiodi, 2005: 115).

2.3.2 Şema Öncesi Dönem (4-7 yaş)

Bu dönem işlem öncesi dönemin bir parçasıdır. Çocukta artık sembolik düşünce, bağlantıları görme ve sınıflandırma, sayıları anlama yeteneği yavaş yavaş artmaktadır. Bu dönemde çocuk artık kendini çevrenin bir parçası olarak görmeye başlar. Çevresindeki nesne ve insanlarla özdeşim kurmaya başlar. “Lowenfeld’ e göre bu dönemde çocuk resim yapma, düşünme ve gerçek arasındaki ilişkileri keşfetmeye başlar” (Malchiodi, 2005: 121–123). “Çocuk dış dünyası ile kurduğu ilişkisini zenginleştirmeye koyulur. İnsan figürleri baş bir daire, kol ve bacaklar çizgi, ayak ve eller ise daha karışık bir biçim anlayışı içindedir. Renkte gerçeğe hiçbir bağlılığı yoktur. Genelde kendisini, annesini ve evini çizer” (Kehnemuyi, 2006: 23).

Resim 4 : Şema öncesi dönem 6 yaş

Artut' a göre; Şema öncesi dönemde tüm çizgiler önden olup yüzeysel görünümündedir. Son dönemlerde resimlerde derinlik faktörünü algılayabilseler bile zihinsel ve beceri gelişim düzeyleri gereği algıladıklarını ve bildiklerini çizememektedirler (Artut, 2006: 221). Bu dönemde çocukların yaptıkları resimlerde saydamlık görülmektedir. Bir nesnenin içinde veya arkasında bulunan görünmeyen şeyleri de görünüyormuş gibi çizer. Örneğin; evin içinde eşyalar, insanlar... Çocuk nesnelere boyarken hangi renk hoşuna gidiyorsa o rengi kullanır. Çizilen nesneyle ilgisi olmayabilir. Örneğin; yaptığı resimde insan kırmızı ya da yeşil olabilir.

2.3.3 Şematik Dönem (7-9 yaş)

Bu dönemdeki çocuklarda dış dünya ile iletişim artmıştır. Etrafındaki çevre ile ilgilenmeye başlar ve resimlerine yansır. Biz kavramı gelişmeye başlar. Yavuzer' e göre; çocuğun gördükleri resmine şemalar şeklinde yansır. Gövde yerine elbiseler çizer. Saç, boyun, gözler, ağız, kollar ve bacaklar çizer (Yavuzer, 2005: 58). Kırıçoğlu' na göre; bu dönemde vücudun önemli sayılan parçalarının abartılması, önemsiz sayılan parçaların yok edilmesi, sıkça rastlanır bir özelliktir (Kırıçoğlu, 2002: 77).

Resim 5 : Şematik dönem 7 yaş

Bu dönemde çocuk kendine özgü bir insan ve çevresinin resmini yapmaya başlar. En coşturucu konu “biz”dir. Ben ve arkadaşlarım, ağaç, ev v.s. Aynı eşyaya aynı rengi koyarak tekrarlardan oluşan bir renk şeması oluşturur. Geometrik çizgiler uyarlamaya başlar (Kehnemuyi, 2006: 26).

2.3.4 Gerçeklik Dönemi (9-11 yaş)

Bu yaşlarda çocukların algılama ve gözlemleri iyice gelişmeye başlamış olduğundan gerçeklerle daha fazla ilgilenmeye başlarlar. Doğal olarak da daha gerçekçi resimler yapma eğilimindedirler. Artık çocuk sosyal özgürlüğünün bilincine de yavaş yavaş varmaktadır. “Temel eğitimin sonlarına sarkan bu döneme “başkaldırma” dönemi de denmektedir. Realist bir anlayışın geliştiği katı gerçekçi yansımalar belirgin bir şekilde görülür” (Artut: 2006: 220).

Resim 6 : Gerçeklik dönemi 9 yaş

Çocuklar resimlerinde nesnelere renkleri arasında bir bağ kurar. Daha gerçekçi renkler kullanır. Örneğin ağacın yeşil renkte olması, elmaların kırmızı olması gibi. Öğretmenler çocukların resimlerinde fotoğrafa bağlı birebir aynı benzetme istememelidir” (Kehnemuyi, 2006: 28).

2.3.5 Mantık Dönemi (11-13 yaş)

Ergenliğin başlangıcı olan bu dönem, bedensel ve ruhsal yönden oldukça kritiktir. Çocuk ya da ergenin bu dönemde doğal çevrelerinden haberdar oldukları görülmektedir. Çocuk ya da ergen bu dönemde yakın çevresinde gördüğü nesnelerin orantılarını, boyutlarını, derinliklerini çizgilerine yansıtmaya çalışır.

Bu evrede insan figürünün büyük bir ayrıntıyla çizildiği ve tahmin edileceği gibi, cinsel özelliklerden haberdar olmanın büyük ölçüde arttığı, bunların resme yansıdığı gözlenmektedir. Yine bu dönemde çocuğun renk farklılıklarından haberdar olduğu ve rengi en iyi biçimde kullandığı görülür (Yavuzer, 2005: 67).

2.4. Resimli Çocuk Kitaplarının Hedefleri

Çocuk kitaplarının hedef kitlesi olan çocuk, kendine özgü bir dünyaya ve kendine özgü algılara sahiptir. Geliştirmesi gereken birçok temel yetenek ve becerileri vardır. Çocukların temel becerilerini geliştirmelerine katkıda bulunan çocuk kitaplarının da birtakım hedefleri olmalıdır. Bu hedefler şu şekilde maddelenebilir;

Çocuk kitapları:

1. Çocukların güven duygusu, başarma ve başarılı olma, bir gruba dâhil edilme, sevmeye ve sevilme, öğrenme, estetik duygusu, oyun gibi ihtiyaçlarını karşılayabilmelidir.
2. Çocukların değişik yaşlarda ilgi duyduğu konuları göz önünde bulundurmalıdır.
3. Çocuğun dil gelişimine özen göstermelidir.
4. Sosyal-duygusal, zihinsel gelişimini göz önünde bulundurmalı ve desteklemelidir.
5. Çocuğa ilk kitap sevgisini aşılmalı, ilk edebi ve estetik değerleri vermelidir.
6. Olumlu kişilik gelişimine ortam hazırlamalıdır.
7. Günlük yaşantısının gerçekleri konusunda çocuğu bilgilendirmelidir.
8. Yaratıcı hayal gücünü ve dinleme yeteneğini geliştirmelidir.
9. Kitabın eğlence ve bilgi kaynağı olduğunu öğretmelidir.

10. “İyi kitap” kavramını çocuğa tanıtmalıdır.
11. Hikâye, roman, masal, fabl gibi kitap türlerini, iyi örneklerle çocuğa tanıtmalıdır.
12. Çeşitli konu ve kavramları tanıtır anlatan kitaplar sunulmalıdır.

Her yaş grubuna uygun içerik, resim ve fiziksel özelliklerdeki yayınlar çocuklara tanıtmalıdır (Engün, 2000: 43-44).

Çocuk kitaplarında hedefin çocuk olduğu hiçbir şekilde unutulmamalıdır. Çocuğun ilgi ve ihtiyaçları belirlenirken, edebiyatçıların olduğu kadar, çocuk psikologlarının da katkılarını dikkate almak gerekir.

2.5 Kitap Tasarımında Değerlendirme Kriterleri

Bir kitap anlam yönünden incelendiğinde, şu noktaların sağlanmasında yarar vardır (Becer, 1999: 246).

1. Kitapta konuya ve okuyucuya uygun bir tasarım yaklaşımı söz konusu mudur?
2. Görsel unsurlar, metinde anlatılanı hiçbir yanlış anlamaya meydan vermeyecek biçimde, doğru olarak açıklamakta mıdır?
3. Görüntü kullanımında bilgilendirici amaçlar mı, yoksa süsleyici amaçlar mı ön plandadır?
4. Okuyucu metni okurken ya da fotoğraf ve resmi izlerken anlama zorluğu çekmekte midir?

Tasarımın sözdizimsel (sentaktik) boyutu, görsel unsurları arasındaki ilişkilerde ortaya çıkmaktadır (Becer, 1999: 246).

1. Sayfa düzeni, yazı karakteri, satır boşluğu, marj ve görsel unsurların boyutunda belirli bir bütünlük ve görsel devamlılık söz konusu mudur?
2. Kitapta kullanılan fotoğraf ve resimlemelerde – benzer ya da farklı amaçlara göre birbirini tamamlayan – belirgin bir stil, üslup anlayışı var mıdır?

Pragmatik özellikler, bir tasarımın kullanıcı ile teknolojik açıdan ya da uygulama aşamasında kurduğu ilişkiyi tanımlamaktadır (Becer, 1999: 246).

1. Seçilen kâğıt baskı tekniği ve ciltleme yöntemi kitabın niteliklerine uygun mudur?
2. Yazılar rahat okunmakta mıdır?
3. Baskıdaki renk kalitesi istenilen düzeyde midir?

Kitap tasarımının bu üç temel boyutu, birbirini karşılıklı olarak etkilemektedir. Örneğin, sözdizimsel ve pragmatik yanlışlıklar, mesaj aktarma ve anlama sürecini

yavaşlatmakta ve tasarımın anlama dayalı boyutunu olumsuz yönde etkilemektedir. İyi bir tasarımın formülü; yazar, tasarımcı ve yayınevi arasında kurulacak sıkı ve uyumlu bir işbirliğidir. Her kitap, kültürel ve estetik bir değer ve kalıcılığa sahip olmalıdır. İyi bir tasarım kitabı sevdirebilir, okutur, izletir, satın aldırır ve saklatır (Becer, 1999: 247).

2.6 Çocuk Yayınlarının Tasarım Özellikleri

“Her çocuk kitabı grafik sanatının bir göstergesidir”. Bir çocuk kitabının grafik düzenini görev olarak alan grafik sanatçısı onu kendi imkânları ile yorumlamakta ve kendi grafik dili ile anlatmaktadır. Bu bir hikâyeye ise kitap, hikâyeyi yazan kadar artık o grafikçinin de eseridir (Aslier, 1987: 16).

Kitap tasarımı sadece bir yazarın yada bir çizerin eseri değildir. Yazar yazılarını hedef kitesine göre yazar. Çizer; yazılan metni okur, inceler, hedef kitleye verilmek istenen mesaja göre, algı düzeyini de dikkate alarak, çizimlerini yapar. Materyaller editör tarafından toplanır, yazım ve noktalama kurallarına göre incelenir, gerekli düzeltmeler yapılır. Grafiker metni ve resimleri alır. Görsel tasarım ilkeleri doğrultusunda sayfa düzenlemelerini yapar. “Herhangi bir çocuk kitabını biçimsel bakımdan topluca değerlendirebilmek için o kitabın büyüklüğü, kâğıdın cinsi, sayfa düzeni, içindeki resimlerin niteliği, metinde kullanılan harflerin özelliği gibi hususlara bakmak gerekir” (Şirin, 2000: 212). Çocuk kitaplarında içeriksel özellikler ile eserin büyüklüğü arasında belirli bir orantı bulunmalıdır. Çocuklar konusuna göre çeşitli büyüklükte eserleri okumaktan zevk duyarlar. Bununla birlikte çocuk kitaplarının kolaylıkla okunmaya, resimlerine bakılmaya ve taşınmaya elverişli özelliği bulunmalıdır (Şirin, 2000: 213).

Çocuklar görmeye alışkın olduklarından farklı bir şeyle karşılaştıklarında dikkatlerini onda toplarlar. Günümüzdeki çocuk hikâyeye kitaplarına bakıldığında kağıt katlama yöntemiyle yapılmış, kitap açıldığında ortaya çıkan boyutlu resimlemeler görmekteyiz. Çizgi filmlerdeki karakterlerin hikâyeye kitapları karşımıza çıkmaktadır. Örneğin; sünger boob, cailou gibi özel kesimli yani içeriğinde anlatılan karakterin horoz olduğunu düşünelim. Kitap kapağı da horoz şeklinde tasarlanmış, bu şekilde özel kesim yapılmış hikâyeye kitaplarının arttığı görülmektedir. Bu tarz kitaplar çocuğun daha çok ilgisini çekmektedir. Çocuk içeriğine bakılmaksızın bu kitabı

almak isteyecektir. Burada tabiki tasarım önemlidir ama tasarımla içerikte bir bütünlük de sağlanmalıdır. Ticari düşünülmemelidir. Çocuk kitaplarının kapağı sağlam olmalıdır. “Satır aralıklarında boşluk normal, hatta biraz daha fazla olmalıdır. Sayfa kenarlarında geniş boşluklar bırakılmalıdır. İlkokulun birinci döneminde bulunan öğrenciler için yazılan kitaplarda çok kısa paragraflara yer verilmelidir” (Şirin, 2000: 212–213).

Çocuğun yaşına ve algısına uygun yazı karakterleri seçilmesi, satır aralıklarının düzgün olması, sayfanın bütününde boşluklara yer verilmesi, çocuğun kitabı keyifli okumasını ve sıkılmamasını sağlayacaktır. Ayrıca yazım kurallarına uyulması, çocuğun yazım ve noktalama işaretlerini doğru öğrenmesi açısından önemlidir. “Çocuk kitaplarında yazım ve noktalama işaretlerinin kullanılması konusunda da çok titiz davranılması gerekir. Yazım tutarlık ve noktalama işaretlerinin kullanılmasında kurallara uygunluk, iyi bir çocuk kitabında aranan özelliklerin başında gelir” (Şirin, 2000: 212–213).

Bu nedenlerden ötürü grafik sanatçısı hazırladığı çocuk kitabının boyutlarından cildine, sayfa düzeninden kâğıt yapısına, yazı karakterinden resimlerine, yazım ve noktalama işaretlerine kadar her şeyinden sorumludur. “Tasarımcı ideal olarak, gerek seçtiği yazı karakterleri (bu karakterlerin yaratıldıkları dönemler, biçimsel yapıları ve ilettikleri ikincil mesajlar), gerekse fotoğraf ve illüstrasyon stilleri konusunda geniş bir bilgi birikimine ve duyarlılığına sahip olmalıdır” (Becer, 1999: 240).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÇOCUK HİKAYE KİTAPLARINDA GÖRSEL DÜZEN

3.1 Çocuk Hikâye Kitaplarında Görsel Düzenleme

Çocuk kitabı hazırlayanlar, kitabın kapağından içeriğine kadar her şeyiyle yakından ilgilenip çocuğun dikkatini çekecek, algı düzeyine uygun bir biçimde hazırlık yapmalıdır. Burada en büyük sorumluluk, yazar, çizer ve yayıncılara düşmektedir. Ülkemizde son yıllarda çocuk kitapları alanında yayıncılık hızlı bir gelişim göstermektedir. Ancak bu yayınların içinde edebi, estetik ve eğitsel açıdan hiçbir değeri olmayan yayınlar da bulunmaktadır. Bu da ebeveynlerin kitap seçimi konusunda seçici davranmalarını gerektirir. “Bir kitap öncelikle yazarın kafasında tasarlanır. Yazar, kitabını oluştururken onun biçimi ve içyapısı hakkında bazı düşünceler üretir. Bu düşünceler ya belirli bir kitap üzerinde yoğunlaşır yada birçok kitabın damıtılmış bir sentezi olarak ortaya çıkar” (Becer, 1999: 240). Tasarım yapan kişi; yazar, yayınevi, okuyucu arasında köprü kuran kişidir. Yaptığı tasarım ile hem hedef kitleye hitap etmeli hem de verilmek istenen mesajı en iyi şekilde aktarmalıdır.

“Kitap kapağı ve sayfa tasarımı, yayıncılığımızda özellikle son yıllarda giderek üstünde durulan önemli bir konu.On yıl öncesine kadar çocuk edebiyatının var mıdır yok mudur şeklinde tartışıldığı ülkemiz yayıncılığında, artık varlığını kanıtlayan çocuk edebiyatı, yayıncılığında da önemli gelişmeler göstermektedir. Bu bağlamda yayınevlerinin çocuk kitapları için özel editörlerle çalışması, yalnızca metnin incelenmesi ve sayfalara dönüşmesinin yanı sıra özenli bir görsel tasarımın gerekliliğini de ortaya koydu. Bu bakış açısıyla yayınlanan kitapların, sayfa tasarımları, arka ve ön kapak resimleri, yazı karakteri ve punto seçimleri alana önem veren yayınevleri tarafından dikkatli bir çalışma olarak okurlarla buluşmaktadır. Günümüzde çocuk yayıncılığını hedefleyen yayıncı, görsel tasarım ve konusunda yetkin grafik sanatçılarıyla çalışmaya özen gösteriyor. Çünkü öncelikle kapak tasarımı kitabın okura yansıtılmasında çok önem taşıyor” (İçözü:23.01.2012).

Sanatçı duyarlılıkla yapılmış kitap kapağı resimlemelerinde ustaca yer alan görsel tasarım elemanları, çocuğun dikkatini çeken, ilgisini canlı tutan ve karmaşık

kavramları basitleştirerek, soyut kavramları somutlaştıran yapıdadır (Tanır, Çıldır, 2011: 575).

Çocuk kitabı resimleyen çizerler, görsel tasarım öge ve ilkelerine sadık kalarak tasarım yapmalı ve çocuğun gelişim evrelerini dikkate alarak, duygu ve algı dünyalarını anlamaya çalışarak metinleri resmetmelidir. "Piaget'in çocuğun gelişim evrelerini ve de Persons' un estetik gelişim evrelerini göz önünde bulundurmalıdırlar. Çocukların duygu dünyalarını ve algılarını etkileyen pek çok etmenin bulunduğu bir ortamda çocuğa görelilik kavramı sorgulanmalıdır. Çocuğa görelilik kavramını araştıran yazar, çizer, akademisyenler vb. doğrudan çocuklarla yapılabilecek ve gözlemlenecek uygulamalı çalışmalar yaparak daha somut verilere ulaşmalıdırlar" (Tanır, Çıldır, 2011: 575). Çevremizde birçok yayınevi tarafından yüzlerce kitap basılmaktadır. Bu kitapların hepsi için söylemek doğru olmasa da birçoğunun amacına uygun olarak belirli aşamalardan geçirilip geçirilmediği tartışılır.

3.1.1 Görsel Unsurların Sayfada Kullanımı

Fotoğraf, resimlemeler, metinler, sayfa numarası bir kitabın görsel unsurlarıdır. Bu malzemelerin sayfa üzerinde belirli bir düzen ile yerleştirilmesi sonucunda kompozisyon oluşur. Sayfa üzerindeki görsel koram (hierarchy) oluşturulmasında etken faktörler şunlardır:

- Boyu- kapladığı alan,
- Yoğunluğu, koyu açık değerleri,
- İmajın kendi dinamiği,
- Renk değerleri.

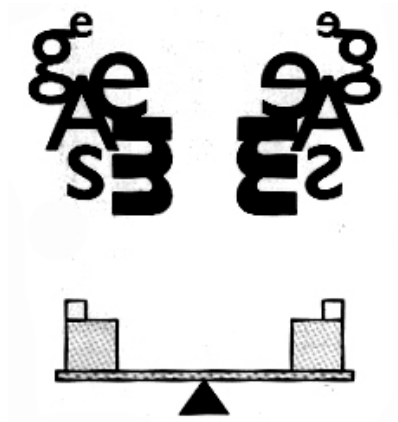
Sayfa tasarımcısını bir orkestra şefine benzetmemizdeki temel amaç, farklı ses ve yapıdaki malzemeleri belli bir armonik yapı içinde, sanatsal bir yaklaşımla organize edebilme konumundan kaynaklanmaktadır (Uçar, 2004:163).

Tasarımcı sayfayı çekici hale getirmek zorundadır. Bu sayfayı çok fazla doldurmak anlamına gelmemelidir. İyi bir şeyin fazlası da karışıklığa sebep olabilir. Bu yüzden sayfada kullanılacak resimler, metin, sayfa numarası, renk gibi her türlü malzeme bir bütünlük sağlayacak şekilde tasarlanmalıdır. Bir uyum içerisinde bir araya getirilip gruplandırılan elemanlar dağınıklığı önleyeceği gibi sayfada dengeyi de korur. Metin

ve resimlemeler ile sayfa kenar boşluğunun aynı standartlarda tutulması, sayfada bütünlük sağlamada önemli bir etkidir. Sayfa düzeni, yazı karakteri, satır aralıkları, metin blokları, resimlemeler, renk, doku gibi elemanlar bütünlüğü oluşturmaktadır.

Kitapta kullanılan metin ve resimlerin birbirleri ile uyumu ile denge oluşur. Denge oluşturma farklı düzenler kullanılarak gerçekleştirilir. Bu sistemler simetrik (bakışım) ve asimetrik (bakışimsız) dengedir. Sayfa düzeni içerisinde içeriğe uygunluk ilkesi düşünülerek, simetrik ve asimetrik kompozisyonlar tercih edilmelidir. Bu karşıtlıklar bütünde uyumu ve hareketi yaratır.

Uçar'a göre; dengeli tasarımların insanda bir huzur ve dinginlik duygusu oluşturduğunu, ancak simetrik, mutlak bir dengenin sıkıcı, statik bir his uyandırdığını ve uzun süre seyredilemeyen görsel tasarımlar yarattığını belirtmiştir. Buna karşılık cesur bir şekilde oluşturulmuş asimetrik bir dengenin daha duygusal, deneysel, akılda kalıcı, eğlenceli ve sürükleyici olduğunu ifade etmiştir.(Uçar, 2004:154)

Resim 7: Simetrik Denge

Resim 8: Asimetrik Denge

Rakamların ve şekillerin birbiri arasındaki gizemli ilişkiyi keşfeden insanoğlu, aynı ilişkiyi doğada aramış, ve çoğu kez de bulmuştur. Matematik ve geometri, insanoğlunun en eski ilgi alanlarından biridir. M.Ö. VI. Yüzyılda bu alandaki yetkin çalışmaları ile Yunanlı matematikçi Pythagoras önemli buluşlar ortaya koymuştur.

Pythagoras'ın bulduğu geometrik formüller, sanat alanında da ilgi görmüş ve kendinden sonra gelen sanatçı ve tasarımcılara ilham kaynağı olmuştur. Bu oransal

ilişki çağlar boyunca sanatçılara yol göstermiştir. Le Corbusier gibi tasarımcılar çalışmalarını bu geometrik ilişki içinde tasarlamışlardır. Bu yaklaşım biçimi yüzeysel tasarım dallarıyla ilgili pek çok dalı etkisi altında bırakmıştır. Sezgisel yardımıyla tasarım elemanlarının kurgulanmasının yanı sıra, bir grid ve oransallıklardan yararlanılarak sayfa tasarımları üretilmiştir. Oransal yapılar ve özellikle de altın oran, günümüzde dahi biz farkında olmadan kullandığımız bir ölçü olmuştur. Grid grafik tasarım içinde önemli bir yere sahiptir. Sayfa tasarımcısı oluşturduğu grid, üzerindeki elemanları denge, görsel süreklilik, vurgu, çekicilik ve uyum gibi prensipler ışığında yerleştirir (Uçar,2004: 164).

3.1.2 Büyüklük (Boyutlar)

Çocuk kitaplarını belirli bir boyuta göre sınırlandırmak mümkün değilse de kitap boyutları çocuğun yaşına uygun olmalıdır. Herhangi bir yayınevinde çocuklara yönelik hazırlanmış kitaplara bakıldığında belirli bir boyut sınırlamasının olmadığı gözlemlenebilir. “Okulöncesi çocuklarda A4 (21x29), B4 (14x21) veya daha küçük boyutta olabilir. Önemli olan kolay taşınabilir olmasıdır. İlk üç sınıfta (1. 2. 3. Sınıf) değişik boyutlar; 4. Sınıftan sonra ise B5 (14x21) boyutu tercih edilebilir” (Yılar, Celepoğlu, 2007:53). Çocuk kitaplarının boyutlarının çok küçük olmamasına özen gösterilmelidir.

3.1.3 Kapak ve Sayfa Tasarımı

Kitabın kapağının hazırlanması oldukça önemlidir. Çocuğu kendine çeken, kitabı sevdiren, satışını kolaylaştıran bir öğedir. Çocuklar için hazırlanmış kitapların kapağı kalın, dayanıklı ve resimli olmalıdır. Kapaktaki resim, kitabın konusuyla ilişkili ve çocukların ilgisini çekecek biçimde olmalıdır. Ayrıca kitabın sırt yazısı da unutulmamalıdır (Yılar, Celepoğlu, 2007: 53). Kapağın içerik kadar önemli olduğu unutulmamalıdır. Kapaktaki resim ve renkler estetik değerini yanı sıra içerik ile ilgili bilgi vermeli ve içerikten bağımsız olmamalıdır. Kullanılan renkler canlı olmalıdır. Örneğin; kitap satan bir yere gittiğinizde çocuğunuzun kendi kendine kitap seçmenizi istediğinizde, çocuğun rafta renkleri canlı büyük resimli hikâye kitapları daha fazla dikkatlerini çektiği için onlara yönelecektir.

Güleryüz' e göre; kitapların sayfa düzenlemesi yapılırken, sayfanın boğucu olmaması, resimler yerleştirilirken akıcılığın kesilmemesi, aksine desteklenmesi gerekir. Resimler daha çok, metnin üstüne, kenarına ya da sol tarafa bir sayfa olarak düşünülebilir. Yine ara başlıklarda sayfa ortasından başlamak, ara başlıklar atmak, değişik puntolarla seçilmiş cümleleri giriş başlığı yapmak mümkündür (Güleryüz, 2003:164).

Sayfa düzenlemesi resimli çocuk kitaplarında önemli özelliklerden biridir. Çocukların görsel olarak algılayabilmesi açısından resim ve metinlerin aynı sayfada olması önemlidir. Sayfalardaki metinlerin satır aralıklarının iyi ayarlanmaması ve resimlerle iç içe çok sıkışık düzenlenmesi, konuyla ilgili resmin başka sayfa yer alması ya da konuyla alakalı olmaması dikkate alınması gereken problemlerdir. "Yazıyı okutmak için önce kitabı özendirici yapmak gerekiyor. Kitabevinin vitrininde duran kitaplar renkli çiçekler gibi dikkat çekmelidir, arı bal almaya gelsin" (Eremektar 1989: 87).

Sayfa Düzeni, yazılar tek sütuna yazılmalı, sayfa kenarlarında uygun boşluklar bırakılmalı, satırlar ilk sınıflarda bir buçuk aralıklı, ileriki sınıflarda gözü yormayacak şekilde normal aralıklı olmalıdır. Paragraflar ilk üç sınıfta daha kısa, ileriki sınıflardaysa daha uzun (6 veya 7 cümle) olmalıdır. Bir kitap veya dergi sayfasının düzenini o sayfada kullanılacak resimlerde büyük ölçüde etkiler. "Görsel estetiğe sahip bir kitap kapağı tasarımı, çocukla kitap ilişkisini canlı tutar. Çocuğun ilgi ve beğenilerine hitap eden kitap kapağı resimlemesi, ona duyuşsal bir estetik kazandırmada da son derece önemlidir. Bu anlamda çocuk kitabındaki resimler plastik değer ve kompozisyon olarak da nitelikli olmalıdır" (Pekmezci, 1996:152).

3.1.4 Kağıdın Cinsi

Çocuk kitaplarında kullanılacak kağıtlar dayanıklı, mat (1. veya 2. hamur) veya parlak kuşe kağıt olmalıdır.

Ülkemizde yayımlanan çoğu çocuk kitaplarının ve dergilerinin resim ve fotoğraflarının silik bir durumda bulunmasının, hele renkli basıldıkları zaman okurlarda hiç iyi bir izlenim bırakmamalarının başlıca nedenlerinden biri, kullanılan kağıdın kalite bakımından istenilen özellikleri taşıyamasıdır (Oğuzkan, 2001: 364).

Kuşe parlak kağıtlarda, resimlerde kullanılan renkler daha canlı görüldüğü için çocuğun daha fazla dikkatini çeker.

3.1.5 Cilt

Kitabın ciltlenmesi çok önemlidir. Daha dayanıklı olduğu için formalama yöntemiyle ciltlenmelidir. Telle değil, iplikle (dikişli) tutturmalı ve mutlaka tutkalla da desteklenmelidir (Yılar, Celepoğlu, 2007: 53).Çocuğun kitabı katlayabileceği göz önünde tutularak bu konuya önem verilmelidir. Çocuğun dağılmış bir kitaba ilgi göstermesi beklenemez.

Çocuk kitabı katlayacaktır, kırıştıracaktır, atacaktır bunlar göz önünde bulundurularak dayanıklı bir ciltleme yapılmalıdır. Sayfaları parçalanan bir kitap çocuğun dikkatini çekmez.

3.1.6 Resimlemeler

Çocuk hikâye kitaplarındaki resimler metinlerle uyumlu, açık, anlaşılır ve konuya uygun olmalıdır. Çocukların hayal dünyasını ve algılama düzeylerini geliştirici nitelikte olmalıdır. “Kahramanların fiziksel portreleri, metinde yansıtılan kişilik özelliklerine uygun biçimde çizilmeli; resimler kahramanların özelliklerini (şişman, zayıf, uzun saçlı, kısa boylu, sinirli, uysal v.b.) yaşadıkları ruhsal durumları, geçirdikleri fiziksel değişimleri çocuklara duyumsatabilmelidir” (Sever, 2003: 191).Resimlemelerdeki karakterlerin mimikleri çocuk için önemlidir. Resimlerde kullanılan çizgilerin yuvarlak ve sevimli olması gerçeğe yakın resmedilmesi kitabı daha ilgi çekici hale getirir; çocuğun metinle ilişkisini rahat kurabilmesini sağlar. “Çocuk kitaplarında çocukça olsun diye karikatüre benzetilmiş resimler olmamalıdır. Bu tür çizimler çocuğun estetik duygusunu geliştirmez” (Şimşek, 2004: 27). Resimler metni açıklama, tamamlama ve süsleme görevleri üstlenebilir. Metni açıklamaya yönelik resimler, anlatımı somutlaştırmaya yarar. Metni tamamlayan resimler yazıyla anlatılması zor olan konuları çizgi yardımıyla açıklar. İyi bir çizer; yalın bir anlatım diliyle akılda kalan, metne görsel yorum getiren, çocuğun görsel eğitimine katkıda bulunan kalıcı, sanat değeri taşıyan yapıtlar ortaya koyabilir. (Kaya, 2000: 184)

Çocuk kitaplarında yer alacak resimler gelişigüzel, sadece yazı yerine herhangi bir şeklin konulması gibi düşünülemez. Resimleme yapılırken çocuk gibi düşünebilmek, çocukları anlayabilmek önemlidir. “Yazı türü resimlemeyi etkileyen faktörlerin başında gelmektedir. Masalda kullanılacak resimleme gezi yazılarında kullanılan nasıl farklı ise, hikâye için kullanılan resimleme şiirinkinden başkalık göstermektedir” (Kırtunç, 1987: 110). Günlük yaşamda duygular, mesajlar aktarılırken jest ve mimikler kullanılır. Hikâye resimlemelerinde de ifadelerin jest ve mimikleri yansıtması gerekir. “Hikâyenin amacı olayda kahramanın duygu durumunun okuyucu tarafından algılanmasını sağlamaktır. Bu noktada çocukların hikâyedeki kahramanın duygu durumunu algılayabilmesi hikâyenin doğru resimlenmesiyle olabilir” (Deratarla Gül ve Alper,2011: 526).

Gülten Dayıoğlu’ na göre; çocuk hikâye kitaplarındaki resimlemeler, metin kadar önemlidir. Resimler öykü tiplerine ve konularına uymalı, konuların geçtiği sayfalarda yer almalı. Olabildiğince, çocuğun kolay algılaması için, yalın olmalıdır (06.01.2012).

Saadet Ceylan’ a göre; Özellikle Okul öncesi öykü kitaplarında resimlerin sayfanın hemen hemen tümünü kaplaması, çocuğa görsel estetik duygusunu kazandıracak nitelikte olması gerekir. Başarılı bir masal kitabında resimlerin metnin birebir anlatımı şeklinde olması doğru değildir. Resimleme, metnin yeniden yorumu olarak kabul edilir. Çocukların düş dünyasına hitap edebilmesi için nesnel ölçülerin dışında yaratıcı çalışmalar yapılmalıdır. Fotoğraf gibi yapılmış resimler değil, çizerin kendi karakteristiğini yansıtan çizgileriyle, özgün kompozisyonlarıyla ortaya çıkmış resimler olmalıdır. Bu durumda çizerin yorumu metne ayrı bir zenginlik katar. Resimler, kendine özgü renk ve biçim diliyle özgün bir yoruma sahip olmalıdır. Yazarın metni ve çizerin yorumuyla çocukların düş dünyasının zenginliği buluştuğunda çocuğun kitaptan aldığı keyif ve sanatsal gelişim artar (23.01.2012).

Aytül Akal’ a göre; hikâye kitaplarını içeriğine uygun alanında uzman bir ressam ile fikir paylaşımında bulunularak, çocukların beğeni ve beklentileri doğrultusunda aşama aşama resimlemek daha uygundur. Bunları yaparken, belirli bir kriter çizgisi izlemek ne kadar doğrudur, tartışılır. Resimlemelerde hangi yaş grubu için neyin doğru ve iyi olduğunu, yine çocukların beğenileri belirlemektedir (03.01.2012).

Burçin Türkcan' a göre; Her şeyden önce resimlerin konu ile olan ilişkisinin kuvvetli olması beklenir. Bu ilişki çocuğun konuyu önceden düşünmesi ve kendi bakış açılarını geliştirmesi bakımından önemlidir. Somut ve soyut arasındaki ilişkilerin kurulmasına katkı sağlanır. Anlatılmak istenen anlam ve sözlere renk ve biçim katılmış olur. Çocuğun düşüncelerine devinim kazandırınca, çocuk görsel olarak da düşünebilir ve böylece görsel okur yazarlığı gelişir. Düşündürmeye ve yaratıcı düşünceye çekmesi lazım bu kitap resimlemelerinin. Sanatsal farkındalığı oluşturmali. Ayrıca, estetik yanıyla çocukta resim yapma isteğini de uyandırmalıdır (Türkcan:15.01.2012).

Mehtap Uygungöz' e göre; çocukların yaşlarının farklılığı düşünölmeli ve kitap resimlemeleri, o yaş gurubunun algı ve psikolojisi için tasarlanmalıdır. Yalın, renkli, hayal gücüne imkan tanıyan resimler olmalıdır (15.01.2012).

Mustafa Delioğlu' na göre; çocuk hikâye kitabı resimlemeleri profesyonelce yapılmış görsellerden oluşmalıdır. Amatör işi olmamalıdır. Atmosferiyle teknik biçimiyle doğru olmalıdır ki çocukta yanlış algılama ve görsel tad alma duygusunu olumsuz etkilememeli.

a) Çizginin sağlam çizilmesi ön şartımız olmalı. Çizgi sağlam olursa arkadan gelen çalışmalar genelde tatmin edici olacaktır. Bunlar neden önemlidir? Çünkü doğru yapılan görsel çocuğun beğenisini geliştirecektir. Beğenisi gelişen insan hayatı boyunca daha doğru kararlar verecektir. Sanatla (bu sanatı anlama ve yapma anlamında olabilir) donatılan beyin diğer öğretilerden daha derinlemesine olacağı fikrine itibar etmemiz daha doğru olacaktır sanırım.

b) Doğru perspektif.

c) Doğru boyama tekniğı. Renk uyumundaki tat duygusu.

d) Gerçeklik duygusunu veren atmosferi doğru kullanmak. Örneğın, geceyse gecenin rengini veya çizgiyle geceyi ifade eden unsur. Çocuğa geceyi en çok anımsatan ay dede gibi figürleri kullanmak (Delioğlu: 03.01.2012).

Nur İözöü' ne göre; sevimli, ilgi çekici, resim daha ön planda olmalıdır. Özellikle kapak resminin ilgi çekici olması gerekmektedir (03/01/2012).

Muzaffer İzgü' ye göre; yalın olması, renklerin canlı ve uyumlu olması önemlidir. Çocukların hayal gücünü geliştirici, ilk bakışta dikkatlerini çekici ve anlaşılabilir olması önemlidir (03/01/2012).

3.1.7 Renk Seçimi

Çocuğun yarınını biçimlendirmede önemli rolü olan kitabın okunurluluğunu ve albenisini sağlamak bir anlamda yayınevinin teknik donanım, bilgi ve beceri ve bunlara uygun kadrolara sahip olmasıyla mümkün olabilecektir (Şirin, 2000:156).

Örneğin; ilkbaharla ilgili bir metnin resimlenmesi metine uygun olmakla birlikte, renk ayırımında oluşabilecek teknik bir hata sonucu resmin görüntüsü sonbahara dönüşebilir. Bu teknik hatanın yaratacağı ikilem gözardı edilemez. Dolayısıyla yazar-çizer- yayınevi üçlüsü arasında kurulacak güçlü iletişim bu tür hataların önlenmesini sağlar (Şirin, 2000: 156). “Çocuk Kitaplarında yer alan renkli resimler, çocuğun göz sağlığını koruyucu ve ilgi çekici olmalıdır” (Günaydın, 1981: 30). Renk, ışıkla birlikte var olur ve izleyen üzerinde farklı duygular uyandırabilir. Bunların bir bölümü kişisel, bir bölümü ise genellenebilir duygulardır. Sıcak renklerin uyarıcı, soğuk renklerin ise gevşetici ve dinlendirici olması, genellenebilen duygulara iyi bir örnek oluşturur. Renklere duyduğumuz tepkileri yönlendiren başka bir unsur da, renklerin dalga boylarıdır (Becer, 1999: 57).

Sıcak ve soğuk renklerin armoni çeşitleri bilgisi ve bu renkleri kullanma ustalığı, resimde derinlik etkilerinin başarıyla uygulanabilmesinde yardımcı olur. Sıcak renklerin özellikle sarı ve kırmızının, insana bir yakınlık duygusu verdiği, soğuk renklerin özellikle mavi ve menekşe mavisinin ise uzaklık duygusu yarattığı kanıtlanmıştır (Parramon,2000:104).

Uçar (2004: 47) ise, sıcak-soğuk renklerin yarattığı derinlik duygusunu şu şekilde açıklamıştır: Sıcak renkler daha çabuk algılanabildikleri ve görsel düzen içinde görünebilir olduğu için, tasarım elemanları içinde kullanıldığında bize yakın olma hissini uyandırır. Soğuk renkler ise bizde uzaklaşma hissi uyandırır. Bu temel bilgi çoğu zaman tasarımcının görsel derinlik problemini çözebilmesi için olumlu sonuçlar doğurur. Örneğin mavi ve mor zemin renklerinin egemen olduğu bir sayfada kullanılacak başlık yazısı, sıcak bir renk yardımıyla öne çıkarılır veya ton değerleri

değiştirilerek aşırı öne çıkması ve sayfada yanlış bir görsel hiyerarşi oluşturması engellenebilir.

Resim 9: Rengin Yazı ile İçerik Arasındaki İlişkiye Etkisi

Renklerin fiziksel ve psikolojik etkileri, onları kendi başlarına mesaj veren, iletişim kuran bir yapıya dönüştürür.

Becer'e (1999: 60) göre, grafik tasarımcı renk seçiminde şu dört unsuru dikkate almalıdır:

- Rengin kültürel çağrışımı
- Hedef kitlenin renk tercihi
- Firma ya da ürünün karakteri ve kişiliği
- Tasarımdaki yaklaşım biçimi

Kullanılan renkler çocukların görsel zekasını, hayal dünyasını geliştireceği için gelişim düzeylerine uygun seçilmelidir.

Bu kriterlerin; farklı yayınevleri tarafından yayınlanan çocuk hikâye kitaplarında göz önüne alınması gerekir. Bu alanda uzman yazar, çizerler bir araya gelerek bu alanda profesyonelleşme sağlanmalıdır.

3.1.8 Resim Metin İlişkisi

Hikâye kitaplarındaki resimleme, metnin içinde anlatılmak istenen konunun algılanabilmesi vurgulanması anlamında önemli bir görev üstlenmektedir. Çocuk

resimle metin arasında zihinsel bir bağ kurduğu için amaca uygun resimler konulmalıdır.

Saadet Ceylan' a göre; resim çocuk algısına uygun yalın olmalıdır. Metni yansıtmakla birlikte çizer ve editörün bir çizgi roman sayfası hazırlamadıklarının bilincinde olmaları gerekir. Kullanılan renklerin canlı tonlarda olması gerekmektedir. Birlikte, bu tüm resim alanının canlı renklerle doldurulması olarak algılanmamalıdır. Burada sanatçının öznel sanat anlayışı ve tarzı öne çıkarak tonlar arası geçişlerle sayfada rahatlık sağlanmalıdır (23/01/2012).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TİPOGRAFI

4.1 Tipografinin Tanımı

Tipografi terimi ilk kez Johann Gutenberg 'in metal harflerini tanımakta kullanılmıştır. Günümüzde ise; bütün baskı yazıları ve noktalama işaretlerini sanatsal ve tasarıma dayalı özelliklerini ve üretim teknolojilerini konu alan bir uzmanlık alanı olarak kabul etmektedir (Becer, 1999: 176). Çocuk hikâye kitaplarında kullanılacak yazının, çocuğun gelişim özelliklerine uygun bir tipografik dilde olması gerekir. Okunabilirlik ve doğru algılanabilmesi açısından önemlidir.

Değişik biçim ve tarza sahip alfabe tasarımlarını (font) “yazı karakteri” olarak adlandırırız. Hepsi notalar gibi farklı bir sese, tona, çağrışım ilişkilerine sahiptir. Çoğu kez okunabilirlik ve görsel algılanabilme gibi tipografinin pragmatik işlevleri göz önünde olsa da, aslında tipografi tasarıma kimlik kazandıran önemli bir tasarım elemanıdır (Uçar, 2004:106).

Uçar (2004:126–127), temel yazım ve tipografi kurallarını şu şekilde sıralamaktadır:

1. Sözcüklerin arasında bir boşluk bırakılır. Birden fazla kez boşluk tuşunu kullanmak gereksizdir, metin içerisinde yazı dokusunu bozar, göze hoş gelmeyen alanlar oluşturur.
2. Noktalama işaretlerinden önce boşluk bırakılmaz, sonrasında ise sadece bir boşluk bırakılır.
3. Harf arası boşluk gereğinden fazla arttırıldığında ya da azaltıldığında okuma güçlüğü doğar.
4. Satır arası boşluk gereğinden fazla arttırıldığında ya da azaltıldığında okuma güçlüğü doğar.
5. Paragraf boşluğu verildiği durumlarda satırların arası ayrıca açılarak paragraf vurgulanmaya çalışılmaz. Paragrafın ilk sözcüğünü içerden başlatarak yarattığımız boşluk, bu metin öbeğini öncekinden koparmak için yeterlidir. Paragrafı belirlemede kullanılan diğer bir yol ise, iki paragraf arasındaki satır arası boşluğu normalin üzerine çıkarmaktır.

4.2 Tipografinin Özellikleri

İyi bir tipografi, bilginin en doğru, en açık ve en mantıklı sunucusudur. Güzellik ve estetik tipografinin yan ürünleridir. Asıl olan, anlaşılabilir bir iletişimdir (Becer, 1999: 176). Tasarlanan ürün ne olursa olsun; hedef kitlenin ilgisini çekebilmeli, okunması kolay, iletilmek istenen mesaj açık ve anlaşılır olmalıdır.

Tipografinin basılı yazılara anlaşılabilir ve okunabilir olmalarını sağlayan bir ses kazandırdığı söylenmektedir (Lumgair, 1985: 71). Herhangi bir basılı ürün için kullanılacak yazı karakteri seçiminde öncelikle hedef kitlenin bilinmesi gereklidir. Daha sonra tasarımcı ürünün içeriğini iyice anlamalıdır. Bütün bunlar yapıldıktan sonra kurulacak iletişim için doğru ses ve tonlamayı; uygun karakter stili, büyüklüğü, boşluklamalar ve sayfanın genel yerleştirilme biçimi ile bulmak mümkündür. Kişisel bilgi birikimi, beğeniler ve moda bu tipografik tercihlerde etkili olacaktır fakat okunaklılık, anlaşılabilirlik, baskı kalitesi gibi öğeler de göz önünde bulundurulması gereken etkenlerdir (Lumgair, 1985: 71).

Tipografik anlamda bu etkileri yaratmak da tipografinin özelliklerini bilmekle mümkündür.

4.2.1 Anlaşılabilirlik (Readability)

Anlaşılabilirlik tipografinin en temel özelliğidir. Harflerin tasarlanış ve kullanım amacı yazılan metni okunur kılabilmeektir. Okunabilirlik ya da anlaşılabilirlik kavramı araştırmacılar tarafından çoğu zaman okunaklılık ile karıştırılmıştır. Bu alanda kullanılan iki terim arasındaki farklılığın açıklanmasında fayda vardır. Okunabilirlik ya da anlaşılabilirlik verilen mesajın ne kadar net olduğunu bildirir. İncelenen metnin dilbilgisi yapısı ve içeriği ile ilgilidir. Bir metinde okunabilirliği, kelimeler, kelimelerin uzunluğu ve karmaşıklığı; heceler, hecelerinin toplam kelimeye oranı, cümlelerin uzunluğu ve dilbilgisi yapıları etkilemektedir. Daha geniş bir analiz yapıldığında çok daha ayrıntılı etkenlere ulaşmak mümkündür (Mennanoğulları,2008: 65).

Bir metnin anlaşılabilirliğine etki eden önemli bazı öğeler vardır. Örneğin bazı yazı karakterleri tasarlanış biçimlerinden dolayı kolay anlaşılabilir değildirler. Bir tasarımcı herhangi anlaşılabilir bir karakteri anlaşılması zor bir hale, ya da tam tersi bir duruma sokabilir. Herhangi bir yazı karakteri bir metin içinde çok fazla dikkati çekiyor ise o metnin anlaşılabilirliği de azalacaktır. Örneğin; çok dikkat çekici bir "g" harfine sahip olan bir font kullanıldığında okur öncelikle bu harfin farkına varacak ve okuması zorlaşacak, dolayısıyla okumaya çalıştığı metni anlaması da oldukça zorlaşacaktır (Williams, 1996: 33).

En anlaşılır yazı karakterleri klasik geleneksel tırnaklı yazı karakterleridir. Bunlar özellikle uzun metinler için hazırlanmışlardır. Çoğunlukla kitaplarda kullanılırlar. Örneğin Bernhard Modern, Garamon Book ya da BelweLight (Williams, 1996: 33).

Metnin anlaşılabilirliğini etkileyen başka öğeler de vardır. Örneğin, tırnaklı yazı karakterinin tırnaksızlara göre daha anlaşılabilir olması. Tırnaklı yazı karakterlerinin her zaman daha kolay okunur ve anlaşılır olma özelliğinin bulunduğu ise bazı kaynaklarda hala tartışılan bir konudur. Tırnaklar sayesinde göz bir karakterden diğerine kolayca atlayabilmektedir, hatlar arasındaki incelik ve kalınlıklar farkından dolayı tırnaklı karakterler daha anlaşılır olabilmektedir (Lumgair, 1985: 35).

Diğer yandan da bazı kaynaklarda tırnaksız karakterlerin birbirine çok fazla benzedikleri ve bununda okunmayı güçleştirdiği belirtilmektedir. Örneğin büyük I harfi ile 1 (L) harfi ve 1 (Bir) rakamı bazı tırnaksız karakterlerde birbirleri ile karıştırılabilmektedir (Williams, 1996: 35).

Kelimeler hiçbir zaman harf harf okunmaz. Kelime olarak görülür ve algılanır. Bu algılamada ise kelimenin şekli en önemli öğedir. Bütün harfler büyük (majiskül) olarak yazıldığında ortaya dikdörtgen şekiller çıkar ve bu durumda da bir şey görünemediğinden harf harf okumak zorunda kalınır. Bu da anlaşılabilirliği olumsuz yönde etkilemektedir. Özellikle uzun metinlerde büyük harfle yazılmış kelimeleri anlamakta zorlanılmaktadır. Eğer tasarımın estetiği için bunun gerekli olduğu düşünülüyorsa anlaşılabilirlik arka plana atılabilir ancak bu risklidir. Burada önemli olan hazırlanan ürünün anlaşılabilir olmasının ne kadar önemli olduğudur. Eğer bir katalog, telefon rehberi, isimler ve adreslerden oluşan bir liste oluşturuluyorsa genel estetik görünüş için bile asla tüm kelimelerde büyük harflerin kullanılmaması gerekmektedir (Lumgair, 1985: 74).

Satır uzunlukları da anlaşılabilirliği etkileyen öğelerden biridir. Eğer bir satır çok uzun ise gözümüzün bir sonraki satırın başlangıç noktasını bulması oldukça zordur. Eğer bir satır çok kısa ise de bu, cümlelerin anlaşılır olmasını engelleyebilir.

Satır arası boşluklar anlaşılabilirliği etkileyen bir diğer faktördür. Gözün kelimeleri ve cümleleri ayırt edebilmesi ve satırları takip edebilmesi için uygun satır aralıklarının kullanılması gereklidir. Eğer kullanılan satır uzun ise ya da yazı karakterlerinin harf yüksekliği büyük, ya da renkli bir zemin üzerine yazı yazılıyor ise satır arası boşluklarını artırmak gerekmektedir. Anlaşılabilirliği arttırmak için koyu renkli bir zemine yazılan beyaz bir yazı, beyaz zemine yazılmış siyah yazıdan daha küçük görünmektedir. Eğik yazılarda da harf ve kelime boşluklarına özen göstermek gerekmektedir (Williams, 1996: 36).

4.2.2 Okunaklılık (Legibility)

En yaygın ve vazgeçilmez grafik iletişim öğelerinden biri olan tipografinin birincil işlevi "okunmak" tır. Grafik tasarımcı, tipografinin dilini iyi bilmelidir. Bir tasarımda kullanılan tipografik karakterlerin seçimindeki en önemli kriter, görsel malzemeyi en son kullanan kişinin yani okuyucunun gereksinimleridir.

Tipografik mesaj, yazıları okunur kılan niteliklerin bir araya getirilmesiyle sağlanır. Okuyucu yazılı bilgiyi en az çaba ve zorlukla algılayabilmelidir.

Tipografik karakterlere kontur, üç boyut ve gölge gibi özellikler eklenerek yazı ailesini daha da genişletmek mümkündür. Ama bu tür dekoratif unsurlar okunaklılığı ve anlaşılabilirliği olumsuz yönde etkiler. Okunaklılık, tasarımcıların genellikle ihmal ettikleri bir olgudur. Tipografik mesaj iletimi, yazıları okunur kılan niteliklerin bir araya getirilmesiyle sağlanır. Okuyucu yazılı bilgiyi en az çaba ve zorlukla algılayabilmelidir. Tipografik karakterlerin okunaklılığı üç özelliğe bağlıdır:

1-Zıtlık (Contrast), 2-Yalınlık (Simplicity), 3-Orantı (Proportion). Okunaklı bir yazı, etkili bir mesaj için yeterli değildir. Harflerin düzenlenmiş biçimi, iletişim yöntemi ve boşluklar da okunaklılığı doğrudan etkilemektedir. Tipografik yapı içinde kullanılan boşluklarda tutarlılık ve süreklilik

sağlanmalıdır. Tipografik armoniyi etkileyen üç unsur vardır: Harf boyutu, satır uzunluğu ve satır arası boşlukları. Bunlar arasında doğru ve mantıklı bir yapı kurulduğunda zor anlaşılan yazılar bile en üst düzeyde okunaklılık kazanır (Becer, 1999: 40).

Çocuk hikâye kitaplarında bir metin için seçilen yazı karakteri önemlidir. Tasarımcı hedef kitleyi ve bu kitlenin yazıyı neden okumak isteyeceğini çok iyi bilmelidir. Seçilen yazı karakteri yalın olmalı ve sayfada en uygun yere yerleştirilmelidir. Yazının puntosu çocukların yaş grubuna göre doğru kullanılmalıdır. Okunaklılığı zor olan yazı karakterlerinden kaçınılmalıdır.

4.3 Tipografinin Tasarım İçindeki Yeri ve Önemi

Sayfa tasarımında, anlaşılabilirliği etkilemede, en önemli öğelerden biri yazı karakterleridir. Bir sayfanın tasarlanmasındaki asıl amaç mesajı en iyi biçimde vermektir. Bu da tipografinin doğru kullanımı ile mümkündür.

Tipografi, yazıyı belli bir forma sokma tekniğidir. Yazı tasarımcıları tek bir yazı ailesi için bile uzun süre çalışırlar. Grafik tasarımda da tipografinin önemi elbette ki çok büyüktür. Yazı hem içerik olarak hem de görsel olarak bir etkiye sahiptir. Resim, resimleme ya da renk kullanmadan sadece tipografik elemanlarla da oldukça etkili tasarımlar elde etmek mümkündür. Grafik tasarımda tipografi ile ilgili bazı basit kuralları göz önünde bulundurmak gerekir. Örneğin başlık, alt başlık ve metin sıralaması sayfa üzerinde yaratılmaya çalışılan bir öncelik sırası düzenidir. Tipograflar çalıştıkları her alanda, hangi alıcı kitle ve ortam için nasıl bir şey yapacaklarına kendi yetenekleri ve bilgileri doğrultusunda karar vermektedirler. Tipografik ortamda yapılan çalışmalar da işte burada geçerli olmaktadır.

4.3.1 Harfler ve Yazı Karakteri Seçimi

Seçilen yazı karakteri bir kimliğe sahiptir. Bu karakter içeriğe uygun olmalı ve ürünle bütünleşebilmelidir. Ayrıca izleyicisi tarafından kabul edilebilir olmalıdır. Estetik açıdan hoşnut edici bir yazı karakteri yeterli değildir, bunun yanı sıra okunur da olmalıdır. Kimi zaman okunurluk yalnızca bir harf ölçüsü sorunudur ve metnin daha

büyük harf ölçüsünde dizilmesiyle düzeltilebilir. Bazı yazı karakterlerinin diğerlerinden daha kolay okunur olması yazı karakteri tasarımının en önemli ayırt edici niteliğidir. Okuturluk, okunurluktan farklıdır; bu kavram yalnız yazı karakterini içermez, ama üstelik ölçüde, puntoda, sayfa sınırlarında, kağıt seçimi ve benzeri her düzenleme etkeninin nasıl olduğunu içerir. Bir başka deyişle, her şeyin hoşnut edici bir okuma yaratmasıdır. Okunurluk yazı karakteri ve harf ölçüsüne bağlı iken, okuturluk bütün tasarımda temellenir (Sarıkavak, 1997: 32). “Birinci sınıf için şimdilerde öğretmenler "el yazısı" kitaplar arıyorlar. Ben çocuk olsam, öykü, masal, şiirlerin ders kitabı görüntüsünde olmasından hiç hoşlanmazdım. Edebiyat kitaplarını eğitim kitabı gibi görmemeleri için, el yazısı kitap hazırlamadım çocuklara. 1. ve 2.sınıf kitaplarında okuma güçlüğü yaratabilir diye tırnaklı yazı karakterinden kaçındım, ayrıca birinci sınıf hikâye kitaplarında çoğu kez kitap harfi değil, yuvarlak "a" harfini kullanmayı yeğledim.

Metnin üst alt ve yanlarında, çocukların gözlerini yoracak sıkışıklık olmaması için, belirli aralıklar bırakmayı ve bu aralıkların genellikle aynı ölçüde olmasını yeğledim. Anne ve babanın çocuklara okuyacağı metinleri daha küçük puntoda, 1. sınıfların okuyacağı metinleri 18-20 puntoda, daha büyük sınıfları ise 14-15 derken kademe yükseldikçe 11 puntoya kadar indim” (Akal: 03.01.2012).

Öncelikle çocuk sözcüğüyle hangi yaş grubundan söz ettiğimizi göz önünde bulundurmak gerekir. Önümüzde 0-18 yaş gibi geniş bir yelpaze bulunmaktadır. Bu yelpazeyi okul öncesi, ilköğretim dönemi, ilk gençlik ve gençlik şeklinde bölümlere ayırmaktayız. Hedef kitlemiz kimlerdir, algılama düzeyi nedir? Kitabı hazırlayan editörün bütün bunları göz önünde tutarak karakter ve punto seçimi yapması gerekir. Seçilen yazı karakterinin metnin ruhuyla uyumlu olması, puntosunun yaş grubuna uygunluğu, rahat okunabilmesi önemlidir. Milli Eğitim Bakanlığı'nın son yıllardaki düzenlemesiyle ilkokulun birinci sınıfında el yazılı kitaplar okunmaktadır. Ancak ikinci sınıftan itibaren hem el yazılı hem kitap harfli kitapların hazırlanması gerekmektedir. Eğer ilköğretimin ilk üç sınıfına yönelik bir kitap hazırlanıyorsa, sayfa düzeninde yazının kapladığı alanla kullanılan resmin dengesinin iyi ayarlanması gerekir. Dolu-boş dengesi resim için olduğu kadar, sayfada yazı-resim ilişkisi açısından da önemlidir (İçözü:23.01.2012).

Metinde kullanılan harflerin boyutları kitabın seslendiği (hedeflendiği) yaş ve sınıfa uygun olmalıdır. Basılı araç gereçteki harflerin büyüklükleri yaklaşık 04 mm olan (0.367mm) ve “punto” diye anılan bir ölçü ile belirtilmektedir (Kıbrıs, 2002: 33).

Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı’ nın ders kitapları vb. yayınlar için belirlediği ölçüye göre;

- İlköğretim birinci sınıfında harfler 20-24 punto dolaylarında olmalıdır.
- İlköğretim ikinci ve üçüncü sınıfında harfler 18- 20 puntodan aşağı olmalıdır.
- İlköğretim dördüncü ve beşinci sınıflarında harfler 12 punto olmalıdır.
- İlköğretim altıncı, yedinci ve sekizinci sınıflarında ise harfler 10 puntodan aşağı olmalıdır (Kıbrıs, 2002: 33).

BEŞİNCİ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

5.1 Bulgular ve Yorum

Bu araştırmada; çocuk edebiyatı yazarlarının, çocuk hikâye kitabı resimleme alanında uzman çizerlerin ve çocuk edebiyatı ile ilgili çalışmalar yapmış eğitimcilerin görüşleri alınmıştır. Edinilen bilgilerin istatistiksel çözümlenmeleri sonucunda elde edilen bulgular tablolarla gösterilmiş ve yorumlamalara yer verilmiştir.

5.1.1 Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Yazar Çizer ve Akademisyenlerin Küçük Prensin Doğum Günü adlı Çocuk Hikâye Kitabına Bakış Açıklarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Bulguları

Yazar Çizer ve Akademisyenlerin Küçük Prensin Doğum Günü adlı çocuk hikâye kitabına bakış açıları	Kareler toplamı	S.D.	Ortalama Kare	F	Önem Düzeyi	Anlamlı Fark	
						Akademisyen arasındaki ortalama fark -5,50000	Çizer ile Akademisyen arasındaki ortalama fark
Gruplararası	142,071	df 2	71,036	20,054	Sig. ,000 p<0.000 anlamlı	Akademisyen X = 20,000	Yazar X= 14,5000
Gruplar içi	77,929	22	3,542				Çizer X= 15,7143
Toplam	220,000	24					

Yazar çizer ve akademisyenlerin küçük prensin doğum günü adlı çocuk hikâye kitabına bakış açılarına ilişkin tek yönlü varyans analizi bulgularına göre anlamlı farklılıklar olduğu görülmektedir (p<0.000 anlamlı).

Küçük prensin doğum günü adlı hikâye kitabı ile ilgili uzmanlara sorulan sorular sonucunda, yazar ile akademisyenler arasında akademisyenler lehine ($X= 20,000$) , çizer ile akademisyenlere arasında akademisyenler lehine ($X= 20,000$) anlamlı fark görülmüştür. Akademisyenlerin küçük prensin doğum günü adlı hikâye kitabı ile ilgili biçim, içerik, ebat gibi görsel düzenleme ile ilgili bakış açıları daha olumlu görülmektedir.

5.1.2 İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Yazar Çizer ve Akademisyenlerin Kardeşimin Sihirli Okulu adlı Çocuk Hikâye Kitabına Bakış Açılarında İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Bulguları

Yazar Çizer ve Akademisyenlerin Kardeşimin Sihirli Okulu adlı çocuk hikâye kitabına bakış açıları	Kareler toplamı	S.D.	Ortalama Kare	F	Önem Düzeyi	Anlamlı Fark	
						Yazar ve Akademisyen arasındaki ortalama fark -3,87500	Çizer ile Akademisyen arasındaki ortalama fark -3,51786
Gruplararası	76,128	df 2	38,064	10,309	Sig. ,001 p<0.000 anlamlı	Akademisyen X = 18,3750	Yazar X= 14,5000
Gruplar içi	81,232	22	3,692				Çizer X= 14,8570
Toplam	157,360	24					

Yazar çizer ve akademisyenlerin kardeşimin sihirli okulu adlı çocuk hikâye kitabına bakış açılarına ilişkin tek yönlü varyans analizi bulgularına göre anlamlı farklılıklar olduğu görülmektedir ($p<0.000$ anlamlı).

Kardeşimin sihirli okulu adlı hikâye kitabı ile ilgili uzmanlara sorulan sorular sonucunda, yazar ile akademisyenler arasında akademisyenler lehine ($X= 18,3750$),

çizer ile akademisyenlere arasında akademisyenler lehine ($X= 18,3750$) anlamlı fark görülmüştür. Akademisyenlerin kardeşimin sihirli okulu adlı hikâye kitabı ile ilgili biçim, içerik, ebat gibi görsel düzenleme ile ilgili bakış açıları daha olumlu görülmektedir.

5.1.3 Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Yazar Çizer ve Akademisyenlerin Pinokyo adlı Çocuk Hikâye Kitabına Bakış Açılarının İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Bulguları

Yazar Çizer ve Akademisyenlerin Pinokyo adlı çocuk hikâye kitabına bakış açıları	Kareler toplamı	S.D.	Ortalama Kare	F	Önem Düzeyi	Anlamlı Fark
Gruplararası	3,043	2	1,521	,394	Sig. ,679 $p>0.000$ anlamlı değil	Anlamlı fark görülmemiştir
Gruplar içi	84,957	22	3,862			
Toplam	88,000	24				

Yazar çizer ve akademisyenlerin pinokyo adlı çocuk hikâye kitabına bakış açılarına ilişkin tek yönlü varyans analizi bulgularına göre anlamlı farklılıklar görülmemektedir ($p>0.000$ anlamlı değildir).

Pinokyo adlı hikâye kitabı ile ilgili uzmanlara sorulan sorular sonucunda, yazar, çizer ve akademisyenler arasında anlamlı fark görülmemiştir.

5.1.4 Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Yazar Çizer ve Akademisyenlerin Altın Yumurtlayan Tavuk adlı Çocuk Hikâye Kitabına Bakış Açıklarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Bulguları

Yazar Çizer ve Akademisyenlerin Altın Yumurtlayan Tavuk adlı çocuk hikâye kitabına bakış açıları	Kareler toplamı	S.D.	Ortalama Kare	F	Önem Düzeyi	Anlamlı Fark	
						Akademisyen ve Yazar arasındaki ortalama fark -6,82500	Çizer ve Yazar arasındaki ortalama fark -6,34286
Gruplararası	262,228	df 2	131,114	31,241	Sig. ,000 p<0.000 anlamlı	Yazar X= 19,8000	Çizer X= 26,1429
Gruplar içi	92,332	22	4,197				Akademisyen X= 26,6250
Toplam	354,560	24					

Yazar çizer ve akademisyenlerin altın yumurtlayan tavuk adlı çocuk hikâye kitabına bakış açılarına ilişkin tek yönlü varyans analizi bulgularına göre anlamlı farklılıklar olduğu görülmektedir ($p<0.000$ anlamlı).

Altın yumurtlayan tavuk adlı hikâye kitabı ile ilgili uzmanlara sorulan sorular sonucunda, akademisyenler ile yazar arasında yazarların lehine ($X= 19,8000$), çizer ile yazar arasında yazarların lehine ($X= 19,8000$), anlamlı fark görülmüştür. Yazarların altın yumurtlayan tavuk adlı hikâye kitabı ile ilgili biçim, içerik, ebat gibi görsel düzenleme ile ilgili bakış açıları daha olumlu görülmektedir.

5.1.5 Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Yazar Çizer ve Akademisyenlerin Padişahın Kayıp Kızları adlı Çocuk Hikâye Kitabına Bakış Açıklarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Bulguları

Yazar Çizer ve Akademisyenlerin Padişahın Kayıp Kızları adlı çocuk hikâye kitabına bakış açıları	Kareler toplamı	S.D.	Ortalama Kare	F	Önem Düzeyi	Anlamlı Fark	
						Akademisyen ve Yazar arasındaki ortalama fark -9,12500	Çizer ve Yazar arasındaki ortalama fark -8,78571
Gruplararası	482,836	2	241,418	37,990	Sig. ,000 p<0.000 anlamlı	Yazar X= 15,5000	Çizer X= 24,2857
Gruplar içi	139,804	22	6,355				Akademisyen X= 24,6250
Toplam	622,640	24					

Yazar çizer ve akademisyenlerin Padişahın Kayıp Kızları adlı çocuk hikâye kitabına bakış açılarına ilişkin tek yönlü varyans analizi bulgularına göre anlamlı farklılıklar olduğu görülmektedir ($p<0.000$ anlamlı).

Padişahın kayıp kızları adlı hikâye kitabı ile ilgili uzmanlara sorulan sorular sonucunda, akademisyenler ile yazar arasında yazarların lehine ($X= 15,5000$), çizer ile yazar arasında yazarların lehine ($X= 15,5000$), anlamlı fark görülmüştür. Yazarların padişahın kayıp kızları adlı hikâye kitabı ile ilgili biçim, içerik, ebat gibi görsel düzenleme ile ilgili bakış açıları daha olumlu görülmektedir.

5.1.6 Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular

Yazar Çizer ve Akademisyenlerin Kurt İle Kuzu adlı Çocuk Hikâye Kitabına Bakış Açılarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Bulguları

Yazar Çizer ve Akademisyenlerin Kurt ile Kuzu adlı çocuk hikâye kitabına bakış açıları	Kareler toplamı	S.D.	Ortalama Kare	F	Önem Düzeyi	Anlamlı Fark	
						Akademisyen ve Yazar arasındaki ortalama fark -3,57500	Çizer ve Yazar arasındaki ortalama fark -3,34286
Gruplararası	72,308	df 2	36,154	7,773	Sig. ,003 p<0.000 anlamlı	Yazar X= 19,8000	Çizer X= 23,1429
Gruplar içi	102,332	22	4,651				Akademisyen X= 23,3750
Toplam	174,640	24					

Yazar çizer ve akademisyenlerin kurt ile kuzu adlı çocuk hikâye kitabına bakış açılarına ilişkin tek yönlü varyans analizi bulgularına göre anlamlı farklılıklar olduğu görülmektedir (p<0.000 anlamlı).

Kurt ile kuzu adlı hikâye kitabı ile ilgili uzmanlara sorulan sorular sonucunda, akademisyenler ile yazar arasında yazarların lehine (X=19,8000), çizer ile yazar arasında yazarların lehine (X=19,8000), anlamlı fark görülmüştür. Yazarların kurt ile kuzu adlı hikâye kitabı ile ilgili biçim, içerik, ebat gibi görsel düzenleme ile ilgili bakış açıları daha olumlu görülmektedir.

5.1.7 Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Yazar Çizer ve Akademisyenlerin Azat Kuşu adlı Çocuk Hikâye Kitabına Bakış Açılarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Bulguları

Yazar Çizer ve Akademisyenlerin Azat Kuşu adlı çocuk hikâye kitabına bakış açıları	Kareler toplamı	S.D.	Ortalama Kare	F	Önem Düzeyi	Anlamlı Fark	
						Akademisyen ve Yazar arasındaki ortalama fark -2,40000	Çizer ve Yazar arasındaki ortalama fark -3,32857
Gruplararası	51,386	df 2	25,693	6,238	Sig. ,007 p<0.000 anlamlı	Yazar X= 20,1000	Çizer X= 23,4286
Gruplar içi	90,614	22	4,119				Akademisyen X= 22,5000
Toplam	142,000	24					

Yazar çizer ve akademisyenlerin azat kuşu adlı çocuk hikâye kitabına bakış açılarına ilişkin tek yönlü varyans analizi bulgularına göre anlamlı farklılıklar olduğu görülmektedir ($p<0.000$ anlamlı).

Azat kuşu adlı hikâye kitabı ile ilgili uzmanlara sorulan sorular sonucunda, akademisyenler ile yazar arasında yazarların lehine ($X=20,1000$), çizer ile yazar arasında yazarların lehine ($X=20,1000$), anlamlı fark görülmüştür. Yazarların azat kuşu adlı hikâye kitabı ile ilgili biçim, içerik, ebat gibi görsel düzenleme ile ilgili bakış açıları daha olumlu görülmektedir.

5.1.8 Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Yazar Çizer ve Akademisyenlerin Küçük Mor Balık adlı Çocuk Hikâye Kitabına Bakış Açıklarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Bulguları

Yazar Çizer ve Akademisyenlerin Küçük Mor Balık adlı çocuk hikâye kitabına bakış açıları	Kareler toplamı	S.D.	Ortalama Kare	F	Önem Düzeyi	Anlamlı Fark	
						Akademisyen ve Yazar arasındaki ortalama fark --2,12500	Çizer ve Yazar arasındaki ortalama fark -1,50000
Gruplararası	50,185	df 2	25,093	1,277	Sig. ,299 p<0.000 anlamlı	Yazar X= 14,5000	Çizer X= 16,0000
Gruplar içi	432,375	22	19,653				Akademisyen X= 12,3750
Toplam	482,560	24					

Yazar çizer ve akademisyenlerin küçük mor balık adlı çocuk hikâye kitabına bakış açılarına ilişkin tek yönlü varyans analizi bulgularına göre anlamlı farklılıklar olduğu görülmektedir ($p<0.000$ anlamlı).

Küçük mor balık adlı hikâye kitabı ile ilgili uzmanlara sorulan sorular sonucunda, akademisyenler ile yazar arasında yazarların lehine ($X=14,5000$), çizer ile yazar arasında yazarların lehine ($X=14,5000$), anlamlı fark görülmüştür. Yazarların küçük mor balık adlı hikâye kitabı ile ilgili biçim, içerik, ebat gibi görsel düzenleme ile ilgili bakış açıları daha olumlu görülmektedir.

5.1.9 Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular

Yazar Çizer ve Akademisyenlerin Noktacık adlı Çocuk Hikâye Kitabına Bakış Açılarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Bulguları

Yazar Çizer ve Akademisyenlerin Küçük Mor Balık adlı çocuk hikâye kitabına bakış açıları	Kareler toplamı	S.D.	Ortalama Kare	F	Önem Düzeyi	Anlamlı Fark	
						Akademisyen ve Yazar arasındaki ortalama fark -0,57500	Çizer ve Yazar arasındaki ortalama fark -3,30000
Gruplararası	65,185	df 2	32,593	1,583	Sig. ,228 p<0.000 anlamlı	Yazar X= 12,7000	Çizer X= 16,0000
Gruplar içi	452,975	22	20,590				Akademisyen n X= 12,1250
Toplam	518,160	24					

Yazar çizer ve akademisyenlerin noktacık adlı çocuk hikâye kitabına bakış açılarına ilişkin tek yönlü varyans analizi bulgularına göre anlamlı farklılıklar olduğu görülmektedir (p<0.000 anlamlı).

Noktacık adlı hikâye kitabı ile ilgili uzmanlara sorulan sorular sonucunda, akademisyenler ile yazar arasında yazarların lehine (X=12,7000), çizer ile yazar arasında yazarların lehine (X=12,7000), anlamlı fark görülmüştür. Yazarların noktacık adlı hikâye kitabı ile ilgili biçim, içerik, ebat gibi görsel düzenleme ile ilgili bakış açıları daha olumlu görülmektedir.

Bu bölümde; örnekleme yer alan 9 resimli çocuk hikâye kitabının genel özellikleri hakkında bilgiler verilmiş. Hikâye kitapları görsel düzenleme, ebat, resimleme, kapak düzeni, tipografi açısından değerlendirilmiş ve yorumlar yapılmıştır.

5.2 Resimli Çocuk Hikâye Kitaplarının Yorumları

5.2.1 Küçük Prens'in Doğum Günü Adlı Hikâye Kitabının Yorumu

Hikâyenin Adı: Küçük Prens'in Doğum Günü

Yazan: Aytül AKAL

Resimleyen: Ender Dandul

Yayınevi: Uçan balık yayınevi

Basım Yeri: İzmir- 2. Baskı- 2010

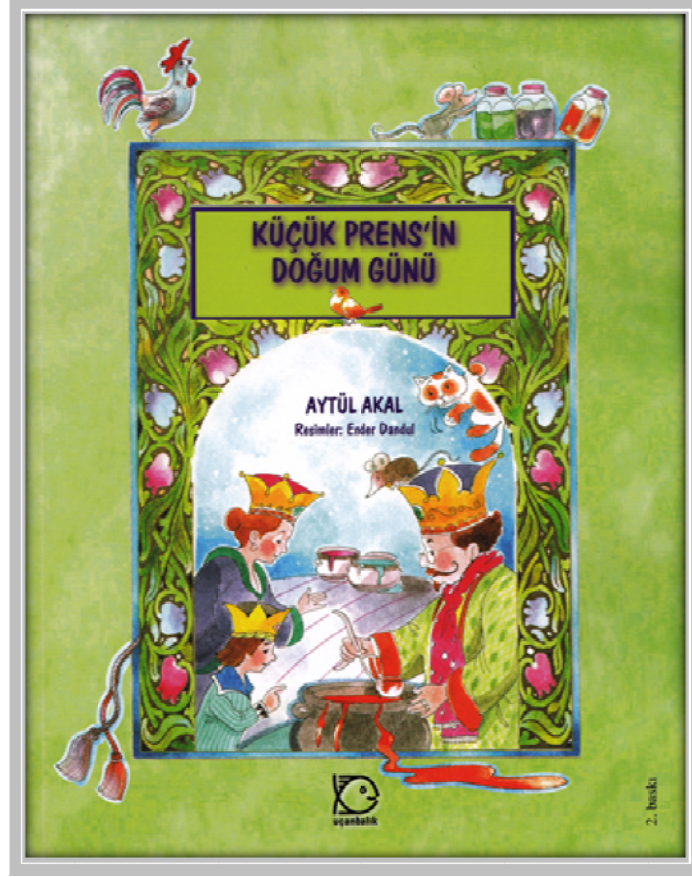
Hedef Kitle: 6-8 yaş

Kavramlar: İlkbahar, doğa, renkler, işbirliği

Ebat: 210x270mm, 40 sayfa.

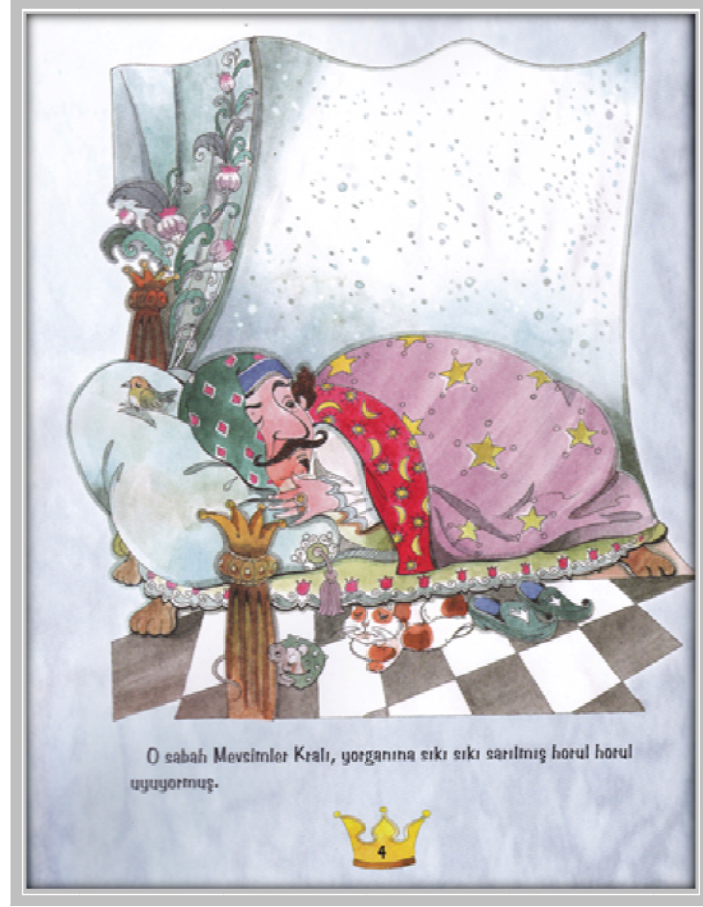
Baskı: Renkli, kuşe kağıt

Hikâyenin İçeriği: "Küçük prens'in Doğum Günü" 4 kitaptan oluşan "Mevsimler Kralı" dizisinin 1. kitabıdır. Kitapta şunlar anlatılmaktadır: Mevsimler kralı, kraliçenin doğum günü pastasını hazırlar. Bir süre sonra kral içeriye gelerek "Dışarıda garip şeyler oluyor" der. Bahçeye çıkınca doğanın farklı renklere boyandığını görürler. Küçük Prens, doğum gününü rengarenk bir baharda kutlar. Ertesi gün doğayı kendi renklerine boyarlar. Çok yorulurlar, ama buna değer. Küçük Prens'in Doğum Günü adlı çocuk hikâye kitabı; kapak tasarımı, kullanılan yazı karakteri, sayfa düzeni, resimlemeler, ebat gibi görsel düzenleme elemanlarına göre değerlendirilmiştir.

Resim 10: Küçük Prensin Doğum Günü kapak

Hikâye kitabında ön ve arka kapak bir bütün olarak tasarlanmıştır. Ön ve arka kapakta hikâyenin içeriğine uygun resimlemeler yapılmıştır. Kapaktaki resimler bir çerçeve içerisinde sayfanın ortasına çizilmiştir ve bazı yerlerden çerçevenin dışına taşırılarak açık kompozisyon uygulanmıştır. Kapaktaki renkler canlıdır ve doğa konusu işlendiği için ön ve arka kapakta zemin yeşil tonlarında kullanılmıştır. Ön kapağın üst kısmında hikâyenin adı büyük harflerle ortadan bloklanarak yazılmıştır. Hemen altında yazarın ve resimleyen kişinin adı bulunmaktadır. Kapağın en altına ortaya yayınevinin logosu yerleştirilmiştir. Sağ alt köşeye de baskı sayısı yazılmıştır.

Resim 11: Küçük Prensin Doğum Günü s. 6

Hikâyenin bütün sayfalarında zemin rengi mavi tonunda kullanılmıştır. Üzerine hikâye kahramanları yerleştirilmiştir. Resimler sayfanın büyük bir kısmını kaplamaktadır. Resimlemelerde kullanılan renkler canlıdır. Özellikle horoz karakterinin renkleri gerçeğe uygun seçilmiştir. Metinler resimlerin hemen altında genellikle soldan bloklu tercih edilmiştir. Kullanılan yazı karakteri ve harf boyutu hedef kitlenin düzeyine uygun ve okunaklıdır. Serifsiz (tırnaksız) yazı karakteri tercih edilmiştir. Satır arası boşluklar dengeli bir biçimde kullanılmıştır.

Sayfa numaraları sayfanın alt kısmına ortaya yerleştirilmiştir. Sayfa numaraları konuyla bütünlük oluşturulması için, kral tacı şeklinde simgenin üzerine rakamlar yazılarak tasarlanmıştır. Sayfa numaralarının tasarımı tüm sayfalarda aynıdır ve okunaklıdır.

Resim 12: Küçük Prensin Doğum Günü s.14-15

Resimler sayfanın tamamına yerleştirilmiş ve her iki sayfa bir bütün olarak düşünülmüştür. Kral karakteri her sayfada aynı çizilmiştir. Çocukların ilgilerini sayfalara yöneltecek, konuyu daha ilgi çekici hale getirecek; metni açıklayıcı, destekleyici, hayal dünyalarının kapılarını aralayan ve ilgilerini metne yönlendirebilecek resimler kullanılmıştır. Resimlerde kullanılan renkler canlı ve uyumludur.

Sayfa tasarımında yalınlık ve basitlik egemendir. Resimler sayfaya okuma akışını engellemeyecek şekilde ve metne uygun yerleştirilmiştir. Sayfa kenarlarında yeterli boşluklar bırakılmıştır. Kaliteli kuşe kağıt kullanıldığı için baskı net, düzgün ve temizdir.

5.2.2 Kardeşimin Sihirli Okulu Adlı Hikâye Kitabının Yorumu

Hikâyenin Adı: Kardeşimin Sihirli Okulu

Yazan: Aytül Akal

Resimleyen: Mustafa Delioğlu

Yayınevi: Uçan balık yayınevi

Basım Yeri: İzmir- 2. Baskı- 2010

Hedef Kitle: 6-8 yaş

Kavramlar: Hobiler, yaratıcılık, hayalgücü

Ebat: 210x270mm, 40 sayfa.

Baskı: Renkli, kuşe kağıt

Hikâyenin İçeriği: Küçük kardeş bebekken çok eğlenceliydi ama biraz büyüyünce bilgisayardan başka hiçbir şey ilgisini çekmez oldu. Hele okula başlayınca... Okul onun için çok sıkıcıydı. Ama bir gün okulda bilgisayar odasını ararken... Küçük kardeşin başına neler geldi dersiniz?

Resim 13-14: Kardeşimin Sihirli Okulu ön-arka kapak

Hikâyenin ön ve arka kapağı bütün olarak düşünülmüştür. Resimlerdeki karakterler iyi çizilmiş olmasına rağmen, kapakta kullanılan renkler ile resimlerde kullanılan renklerdeki geçişler algılamayı güçleştirmektedir. Hikâyede bir çocuğun hayal dünyası resmedilmiştir. Resimlerde betimlemelerin iyi bir biçimde yansıtıldığı görülmektedir.

Resim 16: Kardeşimin Sihirli Okulu

Her iki sayfada resimler çocuğun hayal gücünü geliştirmeye yönelik, sayfanın tamamına dengeli bir şekilde yerleştirilmiş ve metinlerle uyumlu düzenlenmiştir. Resimlerdeki renkler canlı ve uyumludur. Hikâye kitabına genel olarak bakıldığında kitapta yer alan bütün illüstrasyonlarının çizim tarzlarının birbirleriyle uyumlu olduğu görülebilmektedir. Resimler iyi bir çizim gücü ve kullanılan teknik ile her sayfada aynı kalitede çizilmiştir. Sayfalarda birbirini takip eden resimlerin bütünlüğünün sağlanması, her resimde önemli öğenin ön plana çıkmasını sağlar. Bu da çocuğun kitap bütünlüğünde resim metin ilişkisini kurmasını kolaylaştırır.

Karakterin mimikleri gerçeğe uygun yansıtılmıştır. Muzaffer İzgü' ye göre, resimlerdeki karakterlerin hareketlerinin doğru yansıtılıp yansıtılmadığı çocuğu ne kadar canlandırdığı ve ne tür anlamlar ürettiği ile belirlenebilir.

5.2.3 Pinokyo Adlı Hikâye Kitabının Yorumu

Hikâyenin Adı:Pinokyo

Yazan: Carlo Collodi

Resimleyen: Murat Bingöl

Yayınevi: Timaş Çocuk Yayınevi

Basım Yeri: İstanbul- 2010

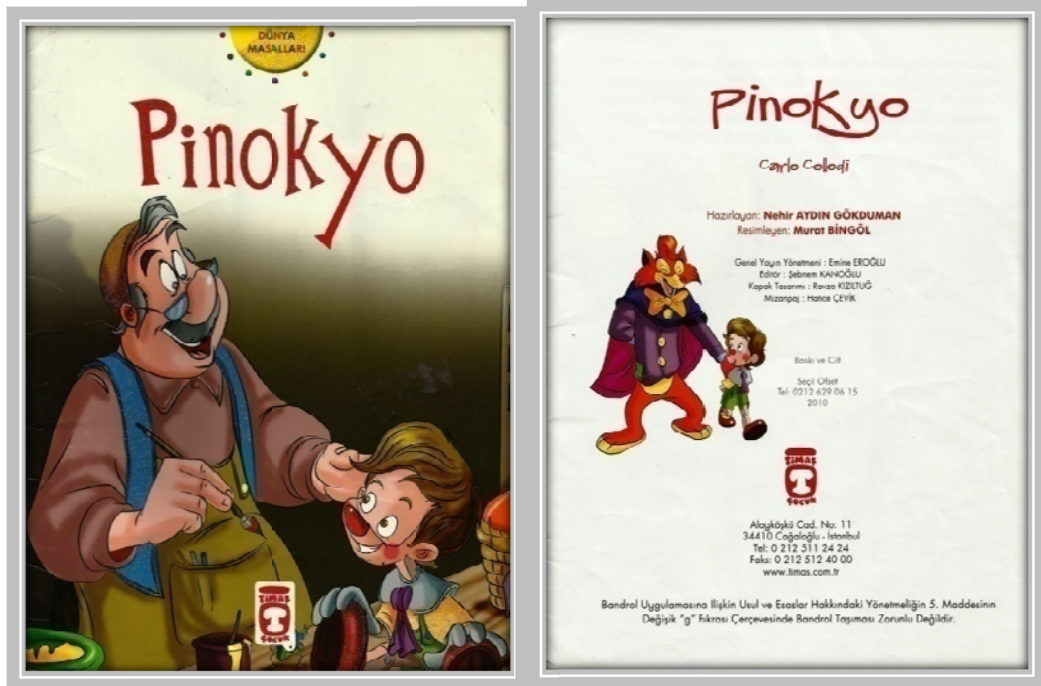
Hedef Kitle: 7- 8 yaş

Kavramlar: Bilişsel Gelişim, Birey ve Toplum, Sosyal-Duygusal Gelişim, Hayal Gücü ve Gizemler

Ebat: 200x260 mm, 32 sayfa.

Baskı: Renkli, kuşe kağıt

Hikâyenin İçeriği: "...O gece herkes uykudayken, Pinokyo ve Jimini sessizce lunaparkın çıkış kapısına yürümüşler ama kapı kilitliymiş. Ne yaptılarsa bir türlü açılmamış. O sırada karanlık gökyüzü masmavi bir ışıkla aydınlanmış. Işığın ortasında Mavi Peri belirivermiş. "Orada ne yapıyorsun Pinokyo?" diye sormuş."Şeyy..." demiş Pinokyo. "Buraya babam için biraz odun parçası toplamaya gelmiştim de..."Fakat böyle der demez Pinokyo' nun burnu hızla uzamaya başlamış. Pinokyo, burnunun yalan söylediği için uzadığını anlayınca, utanç içinde, "Bağışla beni güzel peri, sana yalan söyledim" demiş.

Resim 17-18: Pinokyo ön-arka kapak

Pinokyo' nun kapağındaki mekan kurgusu zayıftır. Arka plandaki renk birden kesilmiştir. Figürler kapağın tamamını kaplamaktadır. Kitap kapağında yer alan fırça, gözlük ve resimlemeler çocuğun görselini oluşturmasında katkı sağlayacağı düşünülmüştür. Hikâyenin adı kırmızı renkte, özel bir yazı karakteri ile büyük yazılmıştır. Ön ve arka kapakta hikâyenin adı aynı yazı karakterinde kullanılmamıştır. Görsel tasarım ilkelerinden bütünlük ilkesine ters düşmektedir. Arka kapak ön kapak gibi görselden oluşmamaktadır. Metinler düzensiz estetikten yoksun gelişigüzel dizilmiştir.

Resim19: Pinokyo

Görsel tasarım öge ve ilkelerinin tüm çizerler tarafından kullanılmadığı görülmektedir. Örneğin; denge, bütünlük, leke, uyum ve çeşitlilik gibi önemli tasarım öge ve ilkelerinin yoğun olarak göz ardı edildiği kitap tasarımlarının olduğu saptanmıştır. Renkler canlı ve parlak kullanılmıştır. Metin düzenlemelerinde sayfa düzenlemeleri ilkelerine uygunluk göz ardı edilmiş, metinler gelişigüzel, sayfada sıkışık bir şekilde ve boşluklara önem verilmeden yerleştirilmiştir.

Resim 20: Pinokyo

Bu hikâye kitabında çizer konuyla ilişkili olarak resimlemeleri yaparken metnin ve resmin bir araya geleceği sayfa düzenini göz ardı etmiş, sadece kendi resmine odaklanmıştır.

Resimler sayfanın tamamını kaplamaktadır. Metinler gelişi güzel sıralanmıştır. Sayfa tasarım anlamında dengeli değildir. Görsel ve metinler arasında denge uyumu sağlanamamıştır. Çok fazla paragraf başı yapıldığı için göz yazıyı takip etmekte zorluk çekmektedir. Bu tarz gelişigüzel düzenlemeler çocuğun çok çabuk sıkılıp, hikâyeyi okumaya devam etmemesine neden olur. Alanında uzman bir sanat yönetmeni ve grafiker ile çalışılmış olunsaydı bu tarz hatalarla karşı karşıya gelmek durumunda kalmazdık.

5.2.4 Altın Yumurtlayan Tavuk Adlı Hikâye Kitabının Yorumu

Hikâyenin Adı: Altın Yumurtlayan Tavuk

Yazan: Jean de La Fontaine

Resimleyen:

Yayınevi: Gönül Yayıncılık

Basım Yeri: Ankara

Hedef Kitlesi: 6-7 yaş

Kavramlar:

Ebat:

Baskı: Renkli, karton

Hikâyenin İçeriği: Köylünün biri, bir gün pazara gitmiş. Amacı kümesi için yeni bir tavuk almakmış. Ama o, her gün yumurtlayan bir tavuk peşindeymiş. Nihayet aradığı tavuğu bulmuş. Parasını verip, tavuğu almış.

Resim 21: Altın Yumurtlayan Tavuk kapak

Kapağın bütününe baktığımızda tasarım ilkelerinin göz ardı edildiği ve kullanılan görsel öğelerin yazı, resim gibi sayfaya dengeli bir şekilde yerleştirilmediği görülmektedir. Perspektif problemi vardır. Kitabın adı anlamsız ve gereksiz bir alanın içerisine sığdırılmaya çalışılmıştır.

Resim 22: Altın Yumurtlayan Tavuk s. 1

Hikâye kitabı incelendiğinde, baskı ve kağıt kalitesinin yetersiz olduğu görülmektedir. Kâğıt kalınlığı ne kadar fazlaysa baskı da o kadar iyi olur. Ön sayfadaki resim arka sayfadakine gölge yapmaz ise çocuklar resimleri daha iyi görür. Kâğıt ağırlığının 90 gramajın altına düşmemesi, kâğıt yapımında kullanılan malzemenin kaliteli olması önemlidir. Birinci veya ikinci kalite kâğıt hamuru kitabın dayanıklılığını artırır. Üçüncü kalite hamurdan yapılan kitaplar hem kolay yırtılır hem de üzerindeki yazı ve resimler solarak silinir. Mat kalitesiz kâğıt yerine sağlam, dayanıklı, kuşe kâğıtların kullanılması ise göz yorgunluğunu önlemenin yanı sıra resimlerin daha iyi algılanmasını sağlar.

Sayfanın üst kısmına eğik el yazısı karakteri ile kırmızı renkte yazılmış olan kitabın adı çocuğun algı düzeyi ve okuması açısından uygun değildir. Ayrıca bu kalitesiz

baskılar, tasarım öğelerinin amaçlarını yerine getirmede de olumsuzluklara neden olmaktadır.

Kitabın genelinde ciddi bir perspektif ve desen sorunu vardır. Figürler orantısız olarak resmedilmiştir. Çocuklar kendilerine öğretilen bilgilerin doğruluğunu yaşamda görmek isterler. Aksiyle karşılaşmaları, öğrenme yanlışlığına neden olacağından sağlıklı bir estetik gelişim sergilemelerine yardımcı olamaz.

Resim 23: Altın Yumurtlayan Tavuk s. 3

Kullanılan resimler çocukların ilgisini artırır, hayal dünyasını geliştirir ve konuyu algılamalarını kolaylaştırır. Baskı kalitesinin düşüklüğünden kaynaklanan resimlerdeki cansızlık ve çamurlaşma algılamayı olumsuz etkilemektedir.

Çocukların estetik yaşantılarında sanat zevkinden yoksun duygularla karşılaşmasına neden olan çizerlerin, hiçbir denetim geçirmeden kitapları resimlediği düşüncesi, kuvvetlenmektedir. Bu hikâyedeki resimlemeler sert ve keskin çizgilere sahiptir. Hikâyede el yazısı karakteri kullanılmıştır. Sayfada gelişimi güzel düzensiz yerleştirilmiştir. Espas problemi olduğu için okumada güçlük yaratmaktadır.

5.2.5 Padişahın Kayıp Kızları Hikâye Kitabının Yorumu

Hikâyenin Adı: Padişahın Kayıp Kızları

Yazan:Münire Daniş

Resimleyen: İsmail Abay

Yayınevi: Timaş çocuk

Basım Yeri: İstanbul- 2006

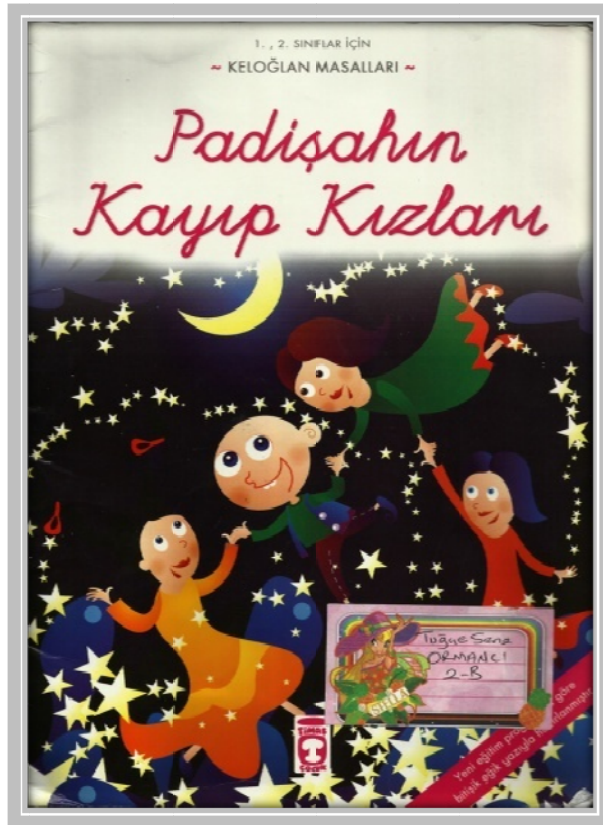
Hedef Kitlesi: 6- 8 yaş

Kavramlar:Birey ve Toplum, Hayal Gücü ve Gizemler

Ebat: 200x260 mm, 16 sayfa.

Baskı: Renkli, mat kuşe kağıt

Hikâyenin İçeriği: Anadolu masallarının sevimli kahramanı Keloğlan'ın dilden dile anlatılan masallarından biri olan "Yiğitlik, İyilik" konusunun işlendiği "Padişahın Kayıp Kızları" isimli bu masal siz çocukların okuma seviyeleri gözetilerek el yazılı olarak hazırlandı.

Resim 24: Padişahın Kayıp Kızları kapak

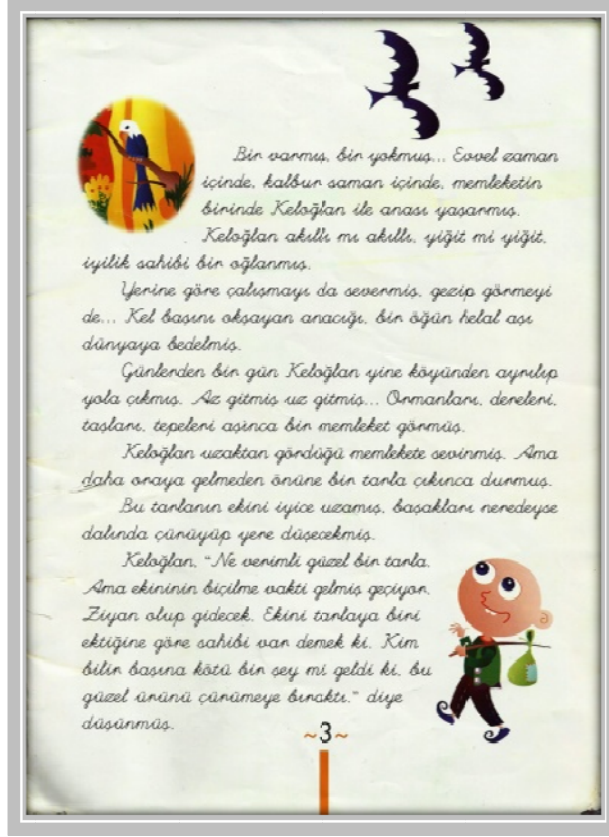
Hikâyenin kapağında koyu zemin üzerinde karakterler düzensiz yerleştirilmiştir. Kapağın üst kısmında zemin silinmiş ve anlamsız beyaz bir boşluk bırakılmıştır. Hikâyenin adı kapağın üst kısmına kırmızı renkte el yazı karakteri ile yazılmıştır.

Hikâyenin adı seçilen yazı karakterinden dolayı zayıf kalmıştır. Tasarımdaki renk ve biçim uyumunun olmaması, dokular arasındaki farklılık, yazının yön, punto büyüklüğü ve karakterindeki uyumsuzluklar dengeli bir sayfanın tasarlanamamasının nedenleri arasında sıralanabilir.

Resim 25: Padişahın Kayıp Kızları s. 2

Sayfanın tamamında görsel kullanılmış boşluk bırakılmamıştır. Sayfanın genelinde sıcak tonlar hakimdir. Resimlerin ne kadar ayrıntıya yer vermesi gerektiği de çok önemlidir. Çocuğun metinle ilişkisini rahat kurabilmesi açısından resimlerin basit ve sade olması gerekir. Eğer metinde bir olayın ayrıntısından bahsedilmişse, resimde de bu ayrıntıya yer verilmeli fakat metin içinde çok da önemli olmayan gereksiz ayrıntıların resmedilmesinden kaçınılmalıdır. Bu hem çocuğun ilgisini dağıtır hem de metinle resim arasında ilişki kurmasını engeller.

Resim 26: Padişahın Kayıp Kızları s. 3

Sayfanın bütününde yazı hakimdir. Metinler, çok sıkışık ve el yazısı tasarlandığı için okunabilirliği olumsuz etkilemektedir. Sayfanın sağ alt köşesinde Keloğlan karakteri vardır. Sol üst köşesinde daire içerisinde papağan karakteri vardır. Keloğlan'ın başı yukarıya doğru papağana bakmaktadır. Sayfanın üst kısmında da yarasa karakteri yerleştirilmiştir. Resimlemeler ile yazıda anlatılan hikâye arasında uyum yoktur. Çocukların ilgilerini sayfaya yöneltmek, konuyu daha ilgi çekici hale getirerek metnin okunmasını ve kolay algılanmasını sağlamak, hayal dünyalarının kapılarını aralamak için hedef kitleye uygun, nitelikli resimlemelere yer verilmeliydi.

5.2.6 Kurt İle Kuzu Adlı Hikâye Kitabının Yorumu

Hikâyenin Adı: Kurt İle Kuzu

Yazan: Sema Maraşlı- Dünya Klasikleri Serisi

Resimleyen:

Yayınevi: Altınbilgi Yayınevi

Basım Yeri: İstanbul- 2006

Hedef Kitle: 6- 8 yaş

Kavramlar: Hayal Gücü ve Gizemler

Ebat: 135x195mm

Baskı: Renkli, kuşe kağıt

Hikâyenin İçeriği:

Resim 27: Kurt İle Kuzu kapak

Kapakta ve sayfalarda kullanılan kağıt ince ve kalitesizdir. İnce kağıt kullanıldığı için Sayfalarda geçirgenlik görülmektedir. Mehtap Uygungöz' ün belirttiği gibi, beş duyu organlarımızdan biri olan dokunma duyusu, kitabı elimize aldığımızda harekete geçer ve diğer duyu organlarının hisleriyle etkileşim kurar. Kapağı çabuk deforme

olmayan, kağıt gramajı yüksek, baskı kalitesi yüksek kitap biz yetişkinler kadar; hatta daha çok çocukların zevklerine hitap eder.

Resim 28: Kurt İle Kuzu s. 2-3

Sayfalar bütün olarak düşünülmüş ve illüstrasyon tüm sayfaya yerleştirilmiştir. Metin sayfanın alt kısmında sıkışık ve el yazısı şeklinde tasarlandığı için okumayı güçleştirmektedir. Metin sayfa kenarlarına çok yakın olduğu için kesilme oranı çok yüksektir. Baskı kalitesi düşük olduğu için renkler donuk ve mattır. Dikkat çekici değildir. Karakterlerin çizgileri çok serttir. Sayfa kağıdı ince olduğu için arka sayfadaki görsel ön sayfadan görülmektedir.

Resim 29: Kurt İle Kuzu s. 4-5

Sayfanın tamamında görsel kullanılmıştır. Sayfada görsel anlamsız bir şekilde kesilerek mavi zemin atılmış ve üzerine siyah renkte el yazı ile metin yazılmıştır. Metin düzensiz ve sıkışık sayfa kenarına çok yakın yerleştirilmiştir. Diğer sayfada da aynı problemler gözlenmektedir. Görseller ve metinler sayfaya dengeli yerleştirilmemiştir. Sayfa numaralarının, birçok sayfada görsellerin üzerine yerleştirildiği için okunamadığı görülmektedir.

5.2.7 Azat Kuşu Adlı Hikâye Kitabının Yorumu

Hikâyenin Adı:Azat Kuşu

Yazan:Gülten Dayıoğlu

Resimleyen: Gamze Baltaş

Yayınevi: Altın Kitaplar

Basım Yeri: İstanbul 1999

Hedef Kitlesi: 7- 8 yaş

Kavramlar: Yardımseverlik

Ebat: 120mm x 190mm

Baskı: Renkli, 1. Hamur

Hikâyenin İçeriği:İdris yoksul bir köylü çocuğuydu. Büyük kente yeni gelmişti. Pazar yerlerinde yükçülük yaparak para kazanıyordu. Bir akşamüstü, yorgun ayaklarını sürüye sürüye pazar yerinde dolaşıyordu. Birden, kendi yaşında bir çocuğun “Kuş var, kuş ... Ötücü kuş var abiler!” diye bağırdığını duydu.(Kitabın Girişinden)

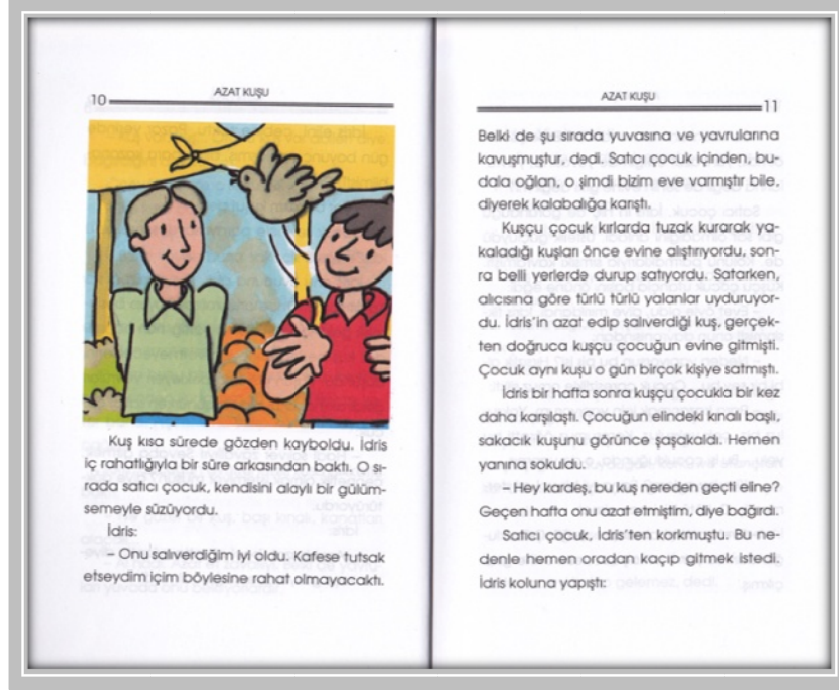
Resim 30: Azat Kuşu kapak

Hikâyenin kitap kapağında kullanılan illüstrasyon ile hikâyenin içeriği arasında bir uyum olmalıdır. Kitap kapağı adeta bir özet, bir otoportre. Bir yön tabelası gibidir. Başlangıç ne kadar doğru ve güzel olursa devamı aynı kalitede olur. Kapakta mekan öge görülmemektedir. Kitabın kapağının zemin renginde yeşil kullanılmıştır. Yazarın adı kitabın adından daha büyük puntoda yazılmıştır. Kapaktaki resim çok küçük bir alanı kaplamaktadır. Okuyucuya bir mesaj vermemektedir.

Resim 31: Azat Kuşu s. 7

Çocuğun hayal gücünü zorlamayan, basit resimlemeler yapılmıştır. Resimlemenin arka planında yüzeysel lekeler halinde pastel renkler kullanılırken, ana karakter canlı renklerle boyanmıştır. Öğeler kontur kullanılarak birbirinden ve zeminden ayrılmıştır. Resimlemelerde çocuğun iç dünyasına seslenebilecek eğlendirici resimler kullanılmamıştır. Çocuğun sezgi gücünü kullanabileceği bir kurgulama söz konusu değildir. Daha duyarlı, yaratıcı ve sanatsal resimlerin kullanılması gerekmektedir.

Resim 32: Azat Kuşu s.10-11

Kitapta karakterde kullanılan renkler teknik açıdan yeterli değildir. Karakterin saç rengi ile kuşun rengi aynı renktir. Ana karakter büyük çizilmesine rağmen vurgunun iyi yapılamadığı görülmektedir. Algılamayı güçleştirmektedir. Resimlemeler için metinde geçen olayı yansıtabilecek daha çarpıcı bir sahne seçilebilirdi. Çocukların kitapla daha iyi ilişki kurması açısından resimlerin büyük bir önemi vardır. Kitabın resimlemelerinde düz renkler kullanılmış ve tonlamaya rastlanmamıştır.

Kullanılan yazı karakteri tırnaksız, düzdür. Metinler ortadan bloklu belirli espas düzeni içinde sayfada dengeli boşluklar bırakılarak yerleştirilmiştir. Harf büyüklüğü çocukların yaş ve algı seviyelerine uygundur. Sayfalarının bütününde sayfa numaraları üst kısımlara yerleştirilmiştir.

5.2.8 Küçük Mor Balık Adlı Hikâye Kitabının Yorumu

Hikâyenin Adı: Küçük Mor Balık

Yazan: Ayla Çınaroğlu

Resimleyen: Ayla Çınaroğlu "Bu küçük öykünün tüm resimlerini renkli kağıtlardan kestiğim kareler ve bu karelerin gene küçük karelere ve üçgenlere bölünmüş parçalarını yapıştırarak yaptım" (Ayla Çınaroğlu).

Yayınevi: Uçan balık Yayınevi

Basım Yeri: İzmir 3. Baskı 2010

Hedef Kitle: 6-7 yaş

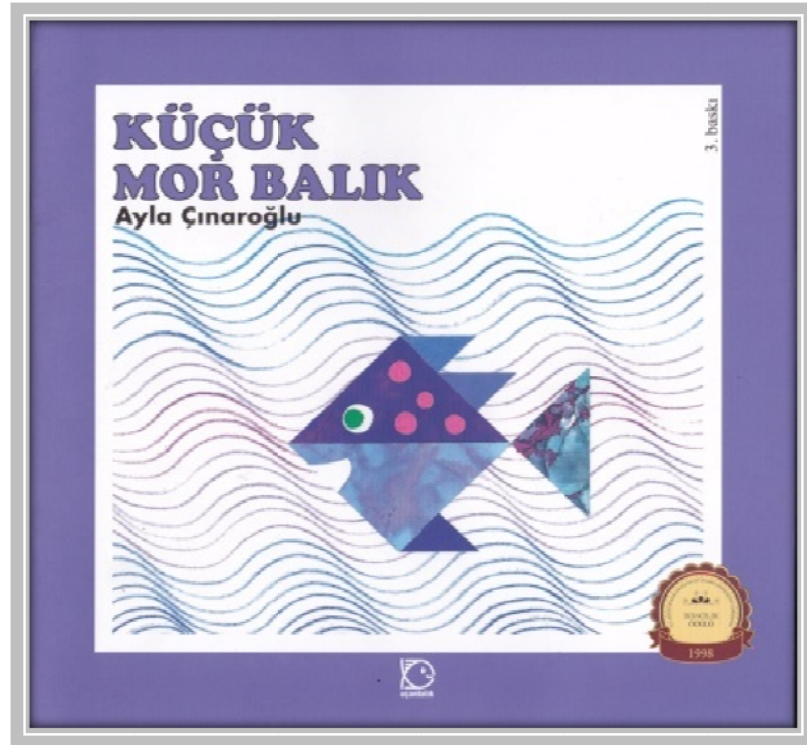
Kavramlar: Arkadaşlık, farklılıklar ve benzerlikler, farklılıkların kabulü, farklılıkların yaşamımıza kattığı zenginlik.

Ebat: 210 x 195 mm

Baskı: Renkli, kuşe kağıt

Hikâyenin İçeriği: Küçük mor balık çok mutsuzdu, hiç arkadaşı yoktu ve o tıpatıp kendine benzeyen bir arkadaş arıyordu. Mavi benekli mor balığın arkadaşlık önerisini benekleri pembe değil diye reddetti; sonra yeşil balıkları, sarı balıkları, turuncu ve kara balıkları...

T.C. Kültür Bakanlığı En İyi Tasarlanmış Kitap Yarışması İkincilik Ödülü, 1998.

Resim 33: Küçük Mor Balık kapak

Kitabın adı Küçük Mor Balık olduğu için, kapak rengi mor kullanılmıştır. Kapağın tam ortasında mor balık karakteri vardır. Balık karakterinin arka kısmında su dalgası şeklinde çizgiler vardır. Dış kısmına mor bordür atılmıştır. Sol üst köşeye hikâyenin adı yazılmıştır. Hikâyenin adından dolayı yazıda mor renkte yazılmıştır. Kenarlarına ince siyah bordür atılmıştır. Hikâyenin hemen altına yazarın adı siyah renkte yazılmıştır. Kapağın alt kısmına ortada yayınevinin logosu yerleştirilmiştir. Sağ alt köşeye ikincilik ödülü simgesi yerleştirilmiştir. Sade ve şık bir kapak tasarımı kurgulanmıştır.

Kitabın cildi ve baskı kalitesi çocuğun gelişim düzeyine uygundur. Kaliteli baskı kağıdı kullanıldığı için renkler canlı ve parlaktır.

Resim 34: Küçük Mor Balık

Hikâyenin iç sayfalarında beyaz boşluklar hakimdir. Yan yana sayfalar bir bütün halinde düşünülmüş karakterler ve metinler ona göre sayfaya yerleştirilmiştir. Metinler soldan blokluk tırnaksız düz yazı karakteri ile siyah yazılmıştır. Yazının büyüklüğü okunabilecek düzeydedir. İçerikte kullanılan karakter ve yazılar algı ve okunabilirlik açısından sayfaya uygun bir şekilde yerleştirilmiştir.

Resim 35: Küçük Mor Balık

Kitaptaki resimlemelerde vurgunun iyi yapıldığı görülmektedir. Sayfanın ortasındaki balıklar, metin ile uyumlu, anlaşılır bir biçimde resmedilmiştir. Renklerin uyumuna dikkat edilerek, ana karakterlerin ön planda tutulduğu bir kompozisyon tasarlanmıştır.

Yazar, hikâyenin tüm resimlerini renkli kağıtlardan kestiği kareler ve bu karelerin gene küçük karelere ve üçgenlere bölünmüş parçalarını yapıştırarak yapmıştır.

5.2.9 Noktacık Adlı Hikâye Kitabının Yorumu

Hikâyenin Adı:Noktacık

Yazan: Seza Kutlar Aksoy

Resimleyen: Saadet Ceylan

Yayınevi: Tudem Yayınevi

Basım Yeri: İstanbul 2008

Hedef Kitle: 6-8 yaş

Kavramlar: Aile

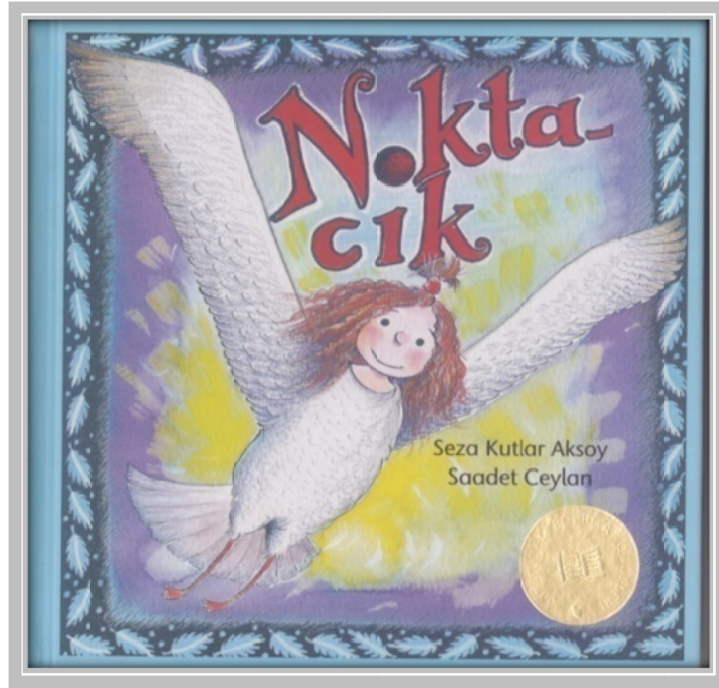
Ebat: 200x 200mm

Baskı: Renkli, kuşe kağıt

Hikâyenin İçeriği:Babasının Noktacık'ı, Annesinin Biricik'i, Zannetmiş sevilmediğini,Ayrılınca babasıyla annesi...

Ama anlatınca sincap gerçeği, Mutlulukla dolmuş kalbi...

2007 TUDEM Edebiyat Ödülleri Resimli Kitap Yarışması Birincilik Ödülü

Resim 36: Noktacık kapak

Kapaktaki resimleme kapağın tamamını kaplamaktadır. Küçük kız karakteri beyaz güvercin olarak resmedilmiştir. Güvercin beyaz olduğu için karakterde beyaz renkte yapılmıştır. Karakterin arka kısmında kalan boşluklar sarı renk ile çevresi mor boyanmıştır. Kapağın kenarlarına kuş tüyü şeklinde bordür çizilmiştir. Hikâyenin adında tipografik bir düzenleme yapılmış. Kitabın adı olan Noktacık başlığının o harfi

nokta şeklinde resmedilmiştir. Kitabın adında tipografik bir zorlama görülmektedir. Kitabın adını ayrı yazmak algılama açısından doğru değildir. Kitabın adı kırmızı renkte yazılmış, yazı kenarlarına siyah ince bordür atılmıştır. Kapakta resimleme ile hikâyenin adı birbirine uyumlu ve dengeli şekilde yerleştirilmiştir.

Kapağın sağ alt köşesinde ödül simgesi yıldızlı gofre yapılarak basılmıştır.

Resim 37: Noktacık kapak

Kapakta Amerikan cilt kullanılmıştır. Kapak gramajı 300 gr dır. Baskı kalitesi çok iyi olduğu için renkler canlıdır. Kitabın boyutu 20x20cmdır. Çocuğun kas gelişimine uygundur. Kapağın arka kısmında hikâye ile ilgili kısa bir metin soldan bloklu siyah tırnaksız düz yazı karakteri ile yazılmıştır. Metnin hemen altına karakter hayal kuruyormuş gibi yüzünde mutluluk tebessümü şeklinde çizilmiştir. Kapağın en alt kısmında yayınevinin web adresi lacivert renginde gereğinden daha büyük bir yazı karakteri ile ortalanarak yazılması sayfanın genel yapısını- düzenini bozarak baskın hale gelmiştir.

Resim 38: Noktacık

Kullanılan görseller çocuğun hayal dünyasını geliştirici düzeydedir. Hedef kitlenin gelişim özelliklerine uygun karakterlere rastlanmaktadır. Kullanılan kağıt kaliteli olduğu için renkler canlıdır. Sayfaların bütününde aynı renk tonları hakimdir. Resimlemede renkler dengeli ve uyumlu bir biçimde kullanılmış. Resimlemedeki mekan çizilirken kullanılan renklerin figürleri ön plana çıkaracak biçimde tercih edilmesi çocukların odaklanmasını kolaylaştırıcı bir etken oluşturulmuştur.

Resim 39: Noktacık

Zemin rengi mor ve mavi tonlarındadır. Metin soldan bloklu, boşluklar düzenli ve dengelidir. Görsel ile metin birbirine girmemiştir. İllüstrasyon ve yazılar, algı ve okunabilirlik açısından sayfaya uygun bir şekilde yerleştirilmiştir.

Resim 40: Noktacık

Sayfanın orta kısmına görsel yerleştirilmiştir. Çocuğun hayal dünyasını geliştirebilecek karakterler tasarlanmıştır. Kullanılan renkler sıcak ve uyumludur. Sayfanın alt kısmına metin yerleştirilmiştir. Kullanılan yazı karakteri düz ve metin

soldan blok şeklinde yerleştirilmiştir. Sayfa numaraları sayfanın ortasına küçük bir punto ile siyah renkte sade bir şekilde yazılmıştır.

ALTINCI BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada; 6-7-8 yaş grubundaki çocuklara yönelik resimli hikâye kitapları incelenmiş ve uzmanlardan alınan bilgiler doğrultusunda elde edilen sonuçlar ve geliştirilen öneriler yer almaktadır.

Çocuklar için hazırlanan resimli hikâye kitaplarına bakıldığında bu alanda çalışan uzmanlar arasında da farklılıklar olduğu görülmektedir. Herkes kendi alanı ile ilgili fikirlerini paylaşmaktadır. İçeriği iyi olan bir hikâye kitabının resimlemesi içerik ile bağlantılı olmadığı ya da düzenleme biçimi görsel tasarım ilkelerine uygun olmadığı fikirler arasında çatışma oluşmaktadır.

Alanında tanınmış çok iyi bir yazarın hikâye kitabında resimlemelere ya da düzenlemelere bakılmaksızın herhangi bir yayınevi tarafından basımı gerçekleştirilmektedir. Burada unutulmuş asıl önemli olan çocuğun algı düzeyi, bilişsel ve kişilik gelişimi, hayal dünyası, dil ve anlatım özelliklerinin yaşa uygunluğu, resimlemelerin ve düzenlemelerin çocuğun gelişim dönemlerine etkisi göz ardı edilmektedir.

Gülten Dayıoğlu'na göre; günümüzde her önüne gelen istediği gibi çocuk kitabı yazabiliyor ve hiçbir ölçüt aranmıyor. Hatta meslekle uzak yakın ilişkisi olmayan oldukça çok yazar var.

Nur İçöz'ü' e göre; Yazar ve illüstratör özgün yapıtlarıyla kitabı oluşturmalıdırlar. Çocuğa yönelik ilkesi göz ardı edilmeden, oluşturulan kitaplar yalnızca çocuğun gelişiminde katkı sağlamaz aynı zamanda eğitimcinin de kitaplara sanatsal bakış açısıyla yaklaşmasının formülünü de verir. Onlar da önlerine gelen yeni çalışmalardan eğitimde nasıl yararlanacaklarının yollarını bulurlar. Kendi alanlarındaki yaratıcılıklarını oluştururlar.

Hikâye kitaplarında kullanılan resimler ile metinler birbirine uyumlu ve çocukların algı düzeylerine uygun olması gerekmektedir.

Çocuk hikâye kitaplarında içeriğin amacına ulaşabilmesi, çocuğun hayal dünyasını geliştirici nitelikte eserler üretilmelidir. İleriki yaşlarında iyi bir okuma alışkanlığı kazandırmak için; ailenin, eğitimcilerin, yazarların, resimleme yapanların, yayınevlerinin ve kütüphanecilerin üzerine büyük sorumluluklar düşmektedir. Çocuklara okuma alışkanlıklarının kazandırılması, çocuk yayınlarındaki gelişmeleri takip etmek, çocuk için en doğru yayının seçilmesine yardımcı ve destek olmakla sağlanır.

Kitaptaki resimlerin ve konuların çocuğun gelişim dönemlerine ve yaşına uygun olması, bilişsel, kişilik ve ahlak gelişimine; kitapta kullanılan dil ve anlatım özelliklerinin yaşa uygunluğu, dil gelişimine doğrudan etki edeceğinden bilinçli çalışmalar yapılmalıdır. Bu çalışmalar yazmak, resimlemek ya da düzenlemek ile de bitmemektedir.

Çocuklar için hazırlanan hikâye kitaplarında kullanılan yazı karakteri ve harf boyutu çocuğun yaş grubuna uygun tasarlanmalıdır. Okunabilirliği zayıf karakterlerin tercih edildiği görülmüştür. Satır aralıklarının ve kelimeler arası boşlukların yetersiz olması okunabilirliği olumsuz etkilemektedir. Milli Eğitim Bakanlığı "Ders Kitapları ile Eğitim Araçlarının İncelenmesi ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönerge' sine göre (2006), basılı eserlerde harf ve rakam büyüklüklerinin belirtilen ölçülere uygun olup olmadığının incelenmesine sınıflara göre harf büyüklükleri yer almaktadır. Bunlar, ilköğretim birinci sınıf için 20 punto, ikinci sınıf için 18 punto, üçüncü sınıf için 14 punto, dördüncü sınıf için 12 punto, beşinci sınıf için 11 punto, daha üst kademeler için ise 10 puntodan küçük olması şeklinde ifade edilmektedir.

Kullanılan kağıt kaliteli kuşe kağıt olmalıdır. Çocukların kalitesiz kâğıtlardan olumsuz yönde etkilendikleri, okurken gözlerinin yorulduğunu, keyif almadıklarını, kitabın devamını bitirmek istemedikleri ve okuma hızlarını düşürdüğü gözlenmektedir. Çocuk kitaplarında birinci veya ikinci hamur kâğıt kullanılmalıdır.

Sayfa tasarımında yan yana sayfaların bir bütün olarak tasarlanması dikkat çekicilik açısından önemlidir. Farklı boyutlarda görseller metin ile uyum içerisinde, dengeli bir şekilde düzenlenmelidir. Sayfada her yerin doldurulması yerine, sayfa kenarlarında boşluklar düzenli, gözü rahatsız etmeyecek şekilde yalın basit düzenlemeler yapılmalıdır. Resimlerin dengesiz bir şekilde yerleştirildiği ve metinlere çok

yaklaştırıldığı görülmüştür. Buda çocukların okumasını ve algılamasını zorlaştırmaktadır

ÖNERİLER

Anne ve babalara da görevler düşmektedir. Çocuklarına ilgi düzeyi ve yaşlarına uygun hikâye kitabı seçimlerinde bulunarak onları okumaya heveslendirmelidirler. Evin bir köşesinde mini bir kütüphane oluşturulabilir.

Halk kütüphanelerine haftanın belirli günlerinde ziyaretlerde bulunarak çocuklarını kitap okumaya teşvik edilebilirler. Eğitim gördükleri okullarda bir okul kütüphanesi varsa çocuklarını bu kütüphaneye yönlendirmelidirler.

Çocuklarıyla birlikte kitap fuarlarına gitmeli, çocukların okudukları ya da sevdikleri yazarların imza söyleşilerine katılmalı ve hatta çocukları için sevdikleri yazarlara kitaplarını imzalatmalıdırlar.

Çocuklar kitap okumayı bir zorunluluk gördüğünde okumak istemez. Ailelerin çocuklarına sürekli okumaları konusunda baskı yapmamalıdır. Kitap okuma alışkanlığı kazanabilmeleri için okumayı eğlenceli bir etkinlik haline getirmeleri gerekmektedir. Onlarla birlikte kitap okuyarak onlara örnek olunmalıdır.

Çocuklar evden sonra bütün zamanlarını okullarda geçirdikleri için öğretmenlere de büyük görev düşmektedir. Çocuklar aileden sonra öğretmenlerini kendilerine model alırlar. Sınıflarda kitaplıklar kurularak güncel, yeni, çocuk için en uygun hikâye kitaplarının toplanması sağlanmalıdır. Yeni çıkan kitapları takip etmeli ve bu kitaplar hakkında sınıf panolarına tanıtım yazıları eklemelidirler. Çocukları da panoya kitap tanıtımları hakkında yazı eklemeleri için teşvik etmelidirler.

Milli Eğitim Bakanlığı ders kitabı incelemeleri ile ilgili bazı ilkeler oluşturmuş. Çocuk hikâye kitaplarında içerik düzenleme, uygunluk, kullanılabilirlik gibi inceleme ve değerlendirmeleri yapan bir kurum olmalıdır. Bu kurumda; Pedagog, çocuk psikoloğu, çocuk edebiyatı yazarı, resimlemeleri yapan kişi, grafik tasarımcı iş birliği içerisinde çalışmalıdır.

Çocuk yayıncılığı gerçek bir ihtisas işi haline gelmiştir. Olayın ticari boyutunun verimliliği pek çok ilgisiz kişiyi bu alana yönleltmektedir yazık ki, ancak son yıllarda memnuniyet verici pek çok gelişme de söz konusudur. Çocuk yayıncılığını ciddiye alan yayıncılar, bu alanda eğitim alan editörler ve grafik sanatçılarıyla çalışmaktadırlar.

Burçin Türkcan' a göre; Çocuk resimleri ve Türkçe alanından birer uzman ile öğretmenlerin de görüşlerinin bir arada alınması gerektiğini düşünüyorum. Böyle bir komisyon oluşturulabilir.

Elbette ki konuya ilişkin tecrübe, bilgi birikimi ve araştırmacılık çocuk kitaplarının başarısını etkileyecek unsurlardır. Çocuk kitaplarının belli bir kurum aracılığı ile tüm denetimlerinin yapılması, bir komisyonda yer alacak alan uzmanları ve akademisyenlerin denetimi ile yapılırsa daha iyi olabilir.

Her yayınevinde yetkin bir editörün aynı zamanda iyi bir grafiker olmalıdır. Çizerle grafikerin koordineli çalışması halinde, kitabın oluşması sürecinde çok güzel işler ortaya çıkacaktır. Çizerin, öyküsünü resimleyeceği yazarla kitapla ilgili görüş alışverişinde bulunması da önemlidir.

EKLER

EK 1 KİTAP LİSTESİ

- 1- Küçük Prens'in Doğum Günü
- 2- Kardeşimin Sihirli Okulu
- 3- Pinokyo
- 4- Altın Yumurtlayan Tavuk
- 5- Padişahın Kayıp Kızları
- 6- Kurt İle Kuzu
- 7- Azat Kuşu
- 8- Küçük Mor Balık
- 9- Noktacık

EK 2
RESİMLER LİSTESİ

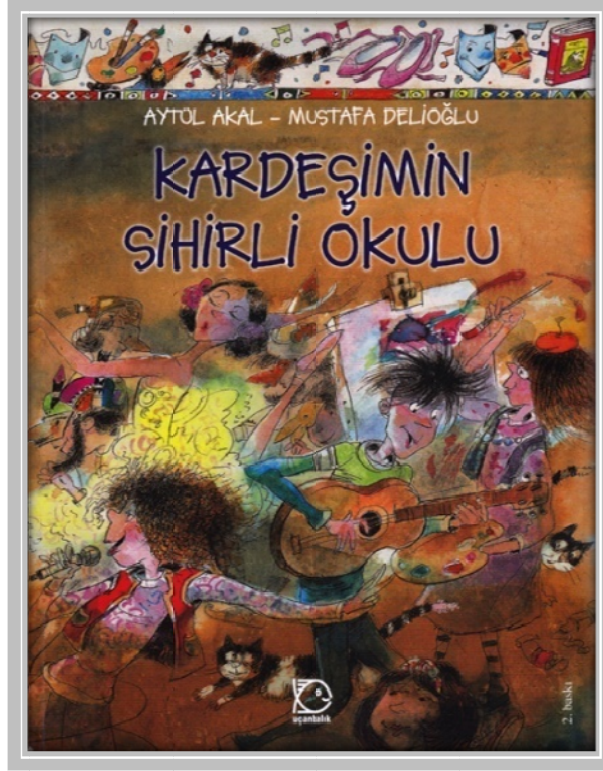
Küçük Prens'in Doğum Günü Kapak

Küçük Prensin Doğum Günü s. 4

Küçük Prensin Doğum Günü s. 15

Kardeşimin Sihirli Okulu Ön Kapak

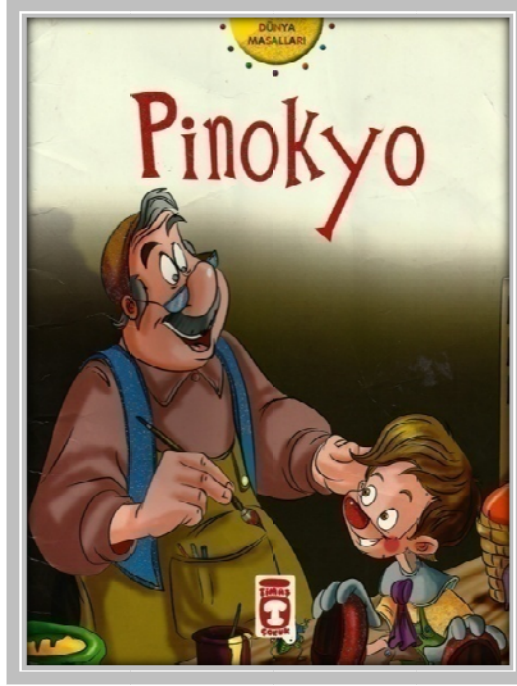
Kardeşimin Sihirli Okulu Arka Kapak

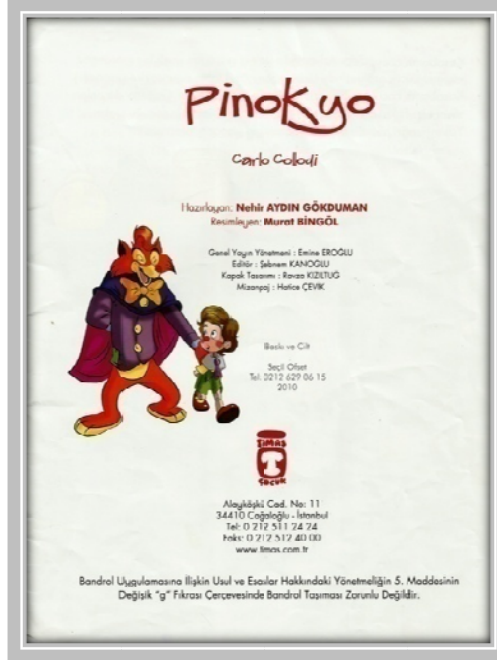
Kardeşimin Sihirli Okulu

Kardeşimin Sihirli Okulu

Pinokyo Ön Kapak

Pinokyo Arka Kapak

Pinokyo

Pinokyo

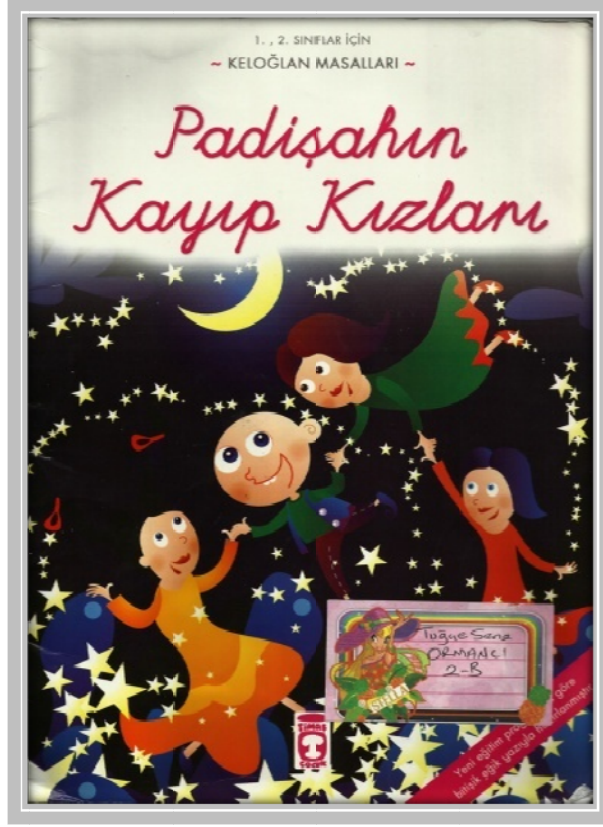
Altın Yumurtlayan Tavuk Kapak

Altın Yumurtlayan Tavuk s. 1

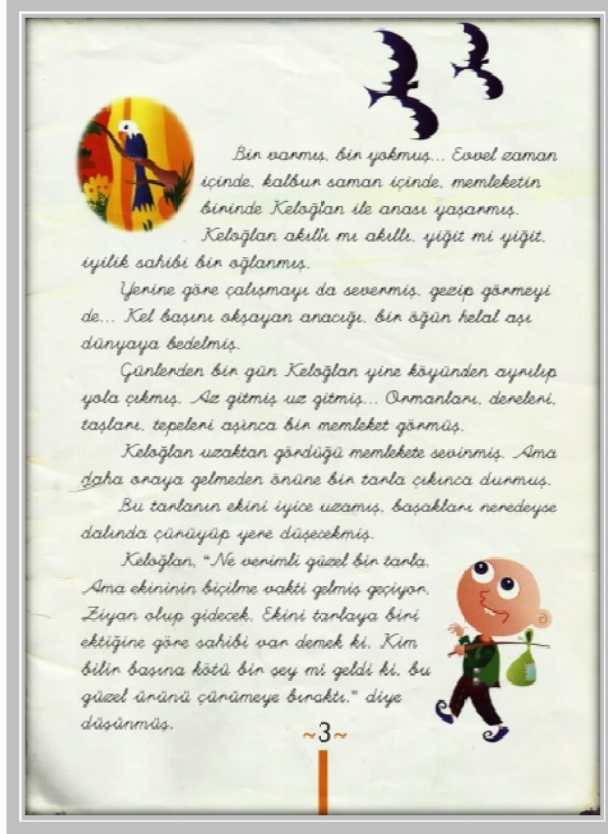
Altın Yumurtlayan Tavuk s. 3

Padişahın Kayıp Kızları Kapak

Padişahın Kayıp Kızları

Padişahın Kayıp Kızları s. 3

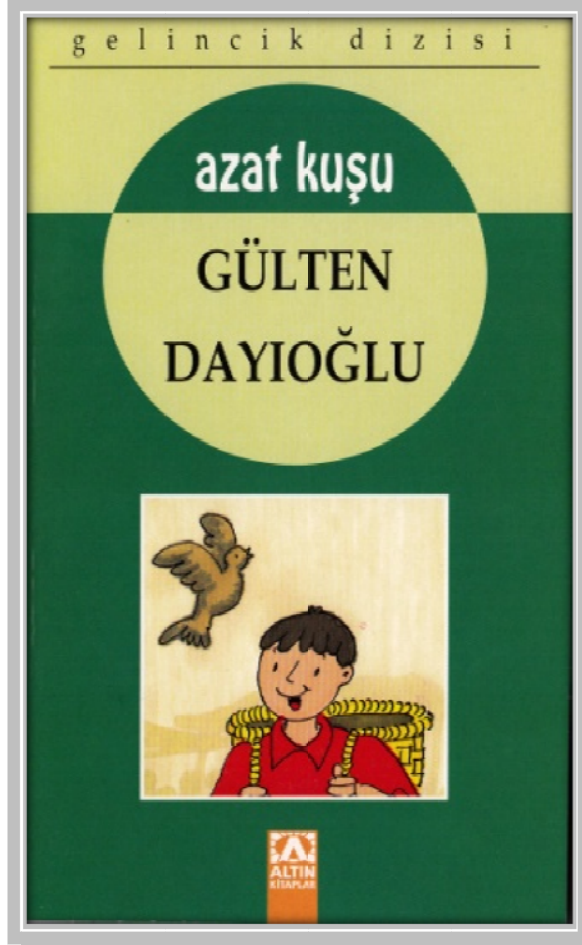
Kurt İle Kuzu Kapak

Kurt İle Kuzu s. 2-3

Kurt İle Kuzu s. 4-5

Azat Kuşu Kapak

İdris yoksul bir köylü çocuğuydu. Büyük kente yeni gelmişti. Pazar yerlerinde yükçülük yaparak para kazanıyordu. Bir akşamüstü, yorgun ayaklarını sürüye sürüye pazar yerinde dolaşıyordu. Birden, kendi yaşında bir çocuğun:

Azat Kuşu s.7

Kuş kısa sürede gözden kayboldu. İdris iç rahatlığıyla bir süre arkasından baktı. O sırada satıcı çocuk, kendisini alaylı bir gülümsemeye süzüyordu.

İdris:

- Onu salıverdiğim iyi oldu. Kafese tutsak etseydim içim böylesine rahat olmayacaktı.

Belki de şu sırada yuvasına ve yavrularına kavuşmuştur, dedi. Satıcı çocuk içinden, budala oğlan, o şimdi bizim eve varmıştır bile, diyerek kalabalığa karıştı.

Kuşçu çocuk kırlarda tuzak kurarak yakaladığı kuşları önce evine alıştırıyordu, sonra belli yerlerde durup satıyordu. Satarken, alıcısına göre türlü türlü yalanlar uyduruyordu. İdris'in azat edip salıverdiği kuş, gerçekten doğrudan kuşçu çocuğun evine gitmişti. Çocuk aynı kuşu o gün birçok kişiye satmıştı.

İdris bir hafta sonra kuşçu çocukla bir kez daha karşılaştı. Çocuğun elindeki kınalı başlı, sakacık kuşunu görünce şaşakaldı. Hemen yanına sokuldu.

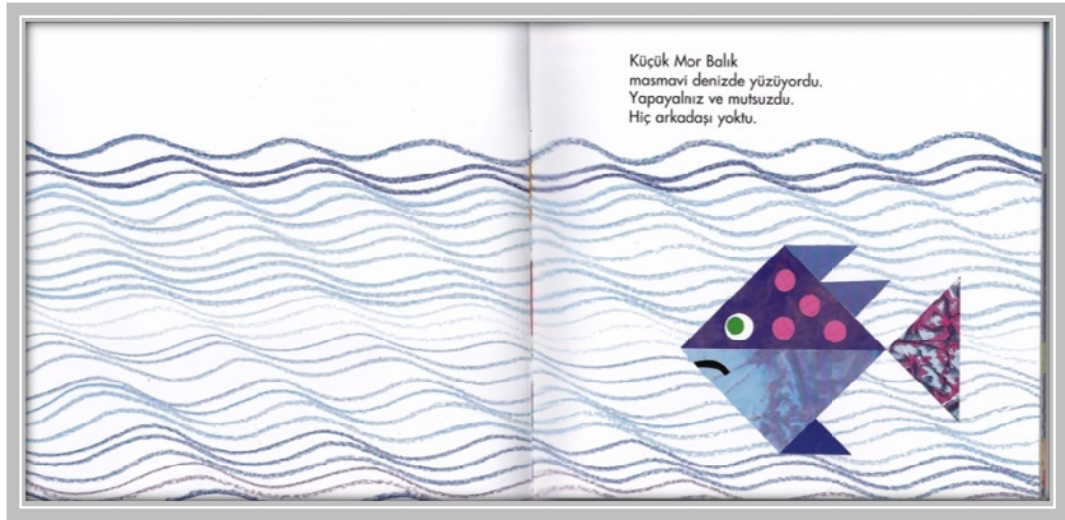
- Hey kardeş, bu kuş nereden geçti eline? Geçen hafta onu azat etmişim, diye bağırdı.

Satıcı çocuk, İdris'ten korkmuştu. Bu nedenle hemen oradan kaçıp gitmek istedi. İdris koluna yapıştı:

Azat Kuşu s.10-11

Küçük Mor Balık Kapak

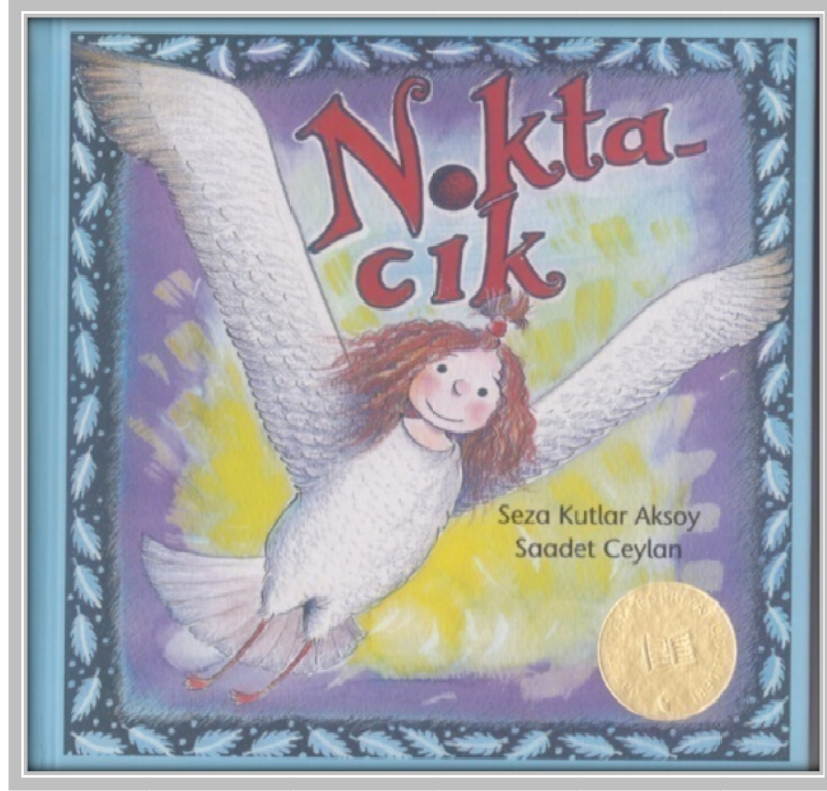

Küçük Mor Balık

Altı küçük turuncu balık geldi,
"Gel," dediler, "birlikte oynayalım."
"Olmaz!" dedi Küçük Mor Balık,
"Ben, yalnızca benim gibi mor balıklarla oynarım."

Küçük Mor Balık

Noktacık Ön Kapak

Noktacık Arka Kapak

Noktacık

Noktacık

Noktacık

EK 3

VERİ TOPLAMA MATERYALİ

SORULAR	EVET	HAYIR	KISMEN
1. Kitap kapağında kullanılan illüstrasyon dikkat çekici mi?			
2. Kapaktaki illüstrasyonda kullanılan renkler çocuğun algı düzeyine uygun mu?			
3. Kapakta kullanılan illüstrasyon ile yazı karakteri uyumlu mu?			
4. Kitapta kullanılan illüstrasyonlar çocuğun hayal gücünü geliştirici düzeyde midir?			
5. Kitapta kullanılan karakterlerin hareketleri (jest, mimik, duygu v.s.) gerçeğe uygun yansıtılabilmiş mi?			
6. İçerikte kullanılan illüstrasyon ve yazılar algı-okunabilirlik açısından sayfaya uygun bir şekilde yerleştirilmiş mi?			
7. Kitapta kullanılan yazı karakteri çocuğun algı düzeyine uygun mudur?			
8. Sayfalar arasında bütünlük var mıdır?			
9. Kitabın boyutu çocuğun kas gelişimine uygun mudur?			
10. Kitabın cildi ve baskı kalitesi çocuğun gelişim düzeyine uygun mudur?			

KAYNAKÇA

AKAL Aytül. Çocuk Edebiyatı Yazarı, “**Çocuk Hikâye Kitaplarında Resimlemeler ve Metin İlişkisi**” konulu görüşme. İstanbul: 03.01.2012.

ASLAN, Canan. “ **Yazınsal Nitelikli Çocuk Kitaplarının Çocuğun Gelişim Sürecindeki Yeri**”, II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu Gelişmeler, Sorunlar ve Çözüm Önerileri.04 – 06 Ekim 2006Ankara: Ankara Üniversitesi Basım Evi,189-200.

ASLIER, Mustafa.1987. **Çocuk Kitaplarının Grafik Düzeni**. İ. ÖZGÜÇ (Yay. Haz), İkinci Türk Yayın Kongresi 24-27 Ocak 1975.Ankara: Sevinç Matbaası.

ARTUT, Kazım. 2006. **Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri**. Ankara. Anı Yayınları.

AYAYDIN, Abdullah, ÜSTÜN VURAL, Didem, TUNA Serdar, GÖKAY YILMAZ Melek. 2009. **Sanat Eğitimi ve Görsel Sanatlar Öğretimi**. Pegem Akademi.

BALCI, Ali, 2005. **Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem, Teknik ve İlkeler**, Pegem A Yayıncılık, 5. Baskı, Ankara.

BECER, Emre, 1999. **İletişim ve Grafik Tasarım**. Ankara: Dost Kitabevi.

BOZDAĞ, Fahrettin. 2007. **III. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Yaşayan Yazarlar Sempozyum Dizisi**. İstanbul: Uçan balık Yayınları.

BÜYÜKÖZTÜRK, Şener, 2004. **Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı**. Pegem A Yayıncılık. 4.baskı, Ankara.

CEYLAN Saadet. 2006. **Resmin Büyüsü Çizer Olarak İzlenimlerim**. 2. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu.

ÇINAROĞLU Ayla. Çocuk Edebiyatı Yazarı, “**Çocuk Hikâye Kitaplarında Resimlemeler ve Metin İlişkisi**” konulu görüşme. İstanbul: 03.01.2012.

Çocuk Resminin Dönemlerinden Karalama Evresi. <http://www.odtu-kyod.k12.tr/sayfayazdir.asp?sid=413>. (Erişim Tarihi: 20.01.2011).

Çocuk Resminin Dönemlerinden Şematik Evresi.

<http://www.resimkalemi.net/3276-post1.html>. (Erişim Tarihi: 20.01.2011).

Çocuk Resminin Dönemlerinden Gerçeklik Evresi. <http://www.izafet.com/hamilelik-donemi-anne-ve-cocuk/493380-ilk-ve-ortaogretimde-sanat-egitimi.html>. (Erişim Tarihi: 20.01.2011).

(Erişim Tarihi: 20.01.2011).

Çocuk Resminin Dönemlerinden Şematik Öncesi Evresi.

<http://boyaetkinlikleri.blogspot.com/2009/04/blog-post.html> (Erişim Tarihi:

20.01.2011).

CEYLAN Saadet. Çocuk Hikâye Kitabı Çizeri.”**Çocuk Hikâye Kitaplarında Resim ve Metin İlişkisi**” konulu görüşme. İstanbul: 23.01.2012.

ÇOKUM, Sevinç.1987. **Çocuk Edebiyatı Yıllığı**.İstanbul. Gökyüzü Yayınları.

DAYIOĞLU, Gülten. 2006. **II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu**.

DAYIOĞLU, Gülten. Çocuk Edebiyatı Yazarı, “**Çocuk Hikâye Kitaplarında Resimlemeler ve Dil Anlatım Özellikleri**” konulu görüşme. İstanbul: 06.01.2012.

DELİOĞLU Mustafa. Çocuk Hikâye Kitabı Çizeri, “**Çocuk Hikâye Kitaplarında Resimlemeler**” konulu görüşme. İstanbul: 03.01.2012.

DERTARLA GÜL Ebru, ALPER Tümay. **Resimli Kitaplardaki Karakterlerin Duygu Durumlarının İncelenmesi**. 3. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu. 05- 07 Ekim 2011

ENGÜNÜN, İnci v.d. 2000. **99 Soruda Çocuk Edebiyatı**, haz. Mustafa Ruhi Şirin, İstanbul, Çocuk Vakfı.

GÜNAYDIN, Aygün.1987. Çocuk Yayınları. İ. ÖZGÜÇ (Yay. Haz.), **Çocuk Yayınları Sempozyumu Bildiriler 11- 13 Kasım 1981**. Ankara: Sevinç Matbaası.

GÜLERYÜZ, Hasan. 2003. **Yaratıcı Çocuk Edebiyatı**. Pegem Yayıncılık.

GÜLEÇ, Havise Çakmak, GEÇGEL Hulusi. 2005. **Çocuk Edebiyatı**. Ankara. Kök Yayınları.

İÇÖZÜ, Nur. Çocuk Edebiyatı Yazarı, “**Çocuk Hikâye Kitaplarında Resimlemeler ve Metin İlişkisi**” konulu görüşme. İstanbul: 23.01.2012

İSTEK, Ragıp. 2004. **Görsel İletişimde Tipografi ve sayfa Düzeni**. İstanbul: Pusula Yayınevi.

İZGÜ Muzaffer. Çocuk Edebiyatı Yazarı, **Çocuk Hikâye Kitaplarında Resim ve Metin İlişkisi**” konulu görüşme. İzmir: 28.01.2012.

KAPTAN, Saim, 1998. **Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri**. 11.baskı, Bilim Kitap Ltd. Şti. Ankara.

KAYNAR TANIR Ayben, ÇILDIR Zekiye.**Okulöncesi Dönem Yazınsal Çocuk Kitabı Kapaklarının Görsel Tasarım ve Çocuğa Görelik Bakımından Değerlendirilmesi**. 3. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu. 05- 07 Ekim 2011,s.563

KEHNEMUYI, Zerrin. 2006. **Çocuğun Görsel Sanat Eğitimi**. Yapı Kredi Yayınları.

KIRIŞOĞLU, Olcay Tekin. 2002. **Sanatta Eğitim. Görmek, Öğrenmek, Yaratmak**. Ankara. Pegem Yayıncılık.

- KIRTUNÇ, Erkan.1987. **Çocuk Yayınlarında Resim ve Estetik**. ÖZGÜÇ, İzzet. (Yay. Haz.) Çocuk Yayınları Sempozyumu Bildiriler, 11- 13 Kasım 1981.Ankara: Sevinç Matbaası,109–113
- LUMGAİR, Christopher.999. **Creative Design withYourComputer**. Chicago: NTC/Contemporary Publishing Company.
- MALCHIODI, Cathy. 1998. **Çocukların Resimlerini Anlamak**. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- MENNANOĞULLARI, Büşra. 2008. **İlköğretim I.Kademe Öğrencilerinin Çocuk Hikâye Kitaplarının Tipografik Özellikleri İle İlgili Görüşleri**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- NAS, Recep. 2004. **Örneklerle Çocuk Edebiyatı**. Bursa: Ezgi Kitabevi Yayınları.
- OĞUZKAN, Dr. A. Ferhan. 2001. **Yerli ve Yabancı Yazarlardan Örneklerle Çocuk Edebiyatı**. Anı Yayıncılık.
- PARRAMON, Jose Maria. 2000. **Resimde Renk ve Uygulanışı**. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- PEKMEZCİ, Hasan. 1996. **İlköğretim Ders Kitaplarındaki Resimlerin Çocuğun Görsel Eğitimine Etkileri” Türkiye’ de ve Almanya’ da İlköğretim Ders Kitapları** (Edt. H. Çoşkun, İ.Kaya, J. Kuglin) Ankara Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi ve Ankara Alman Kültür Merkezi.
- RhodaKellog’ un 20 Temel Karalama Türü.
<http://accidentalmysteries.blogspot.com/2010/01/archive-of-childrens-scribbles.html>. (Erişim Tarihi: 20.01.2011).
- SARIKAVAK, Namık Kemal. 1997. **Tipografinin Temelleri**. Ankara: Doruk Yayınları.
- SEVER, Sedat. 2007. **Çocuk ve Edebiyat**. Kök Yayıncılık.
- SOYSAL Mine. **Çağdaş Çocuk ve Gençlik Edebiyatımızın Öğretimdeki Yansımaları**. 3. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu. 05- 07 Ekim 2011, ss.229
- ŞAHİN Abdullah ve Diğerleri. 2007. **Eğitim Fakülteleri İçin Çocuk Edebiyatı**. Pegem Yayıncılık.
- ŞİRİN, Mustafa Ruhi. 2000. **99 Soruda Çocuk Edebiyatı**. İstanbul Çocuk Vakfı.
- UÇAR, Tevfik Fikret. 2004. **Görsel İletişim ve Grafik Tasarım**. İstanbul: İnkılâp Yayınevi.
- TÜR Gülseren, TURLA Ayşe. 1999. **Okulöncesinde Çocuk, Edebiyat ve Kitap**. İstanbul. Yapa Yayınları.

TÜRKCAN Burçin. Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Grafik Bölümü Öğretim Elemanı, “**Çocuk Hikâye Kitaplarında Görsel Düzenlemeler**” konulu görüşme. Eskişehir: 15.01.2012.

Türk Dil Kurumu. <http://www.tdk.gov.tr> Erişim Tarihi: 10.01.2012

TOSUNOĞLU Mesiha. **Türkiye’ de 2000- 2005 Yıllarında Devlet Tarafından Yayımlanmış Çocuk Kitaplarının Biçim ve İçerik Analizi**. 2. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu 04-06 Ekim 2006.

UYGUNGÖZ Mehtap. Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Grafik Bölümü Öğretim Elemanı, “**Çocuk Hikâye Kitaplarında Görsel Düzenlemeler**” konulu görüşme. Eskişehir: 15.01.2012.

YAVUZER, Haluk. 2005. **Resimleriyle Çocuk. Resimleriyle Çocuğu Tanıma**. Remzi Kitabevi.

WILLIAMS, Robin. 1996. **Beyond the Mac is not a Typewriter**. California: Peachpit Pres, 222.